

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om bekämpning av skogsskador

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om bekämpning av skogsskador ändras. I lagen föreslås ändringar i bestämmelserna om bekämpning av rotticka och om borttransport av barrträdsvirke från avverkningsplatser och avlägg. Dessutom föreslås det att den bestämmelse som anger vilka aktörer som omfattas av skyldigheten att ha egenkontroll ses över. Det föreslås också att det till lagen fogas en bestämmelse, där man anger tidpunkten då virket byter ägare med tanke på tillämpningen av vissa bestämmelser i lagen, och att det till lagen fogas en skyldighet att utarbeta en skriftlig plan för egenkontroll. Det föreslås att ikraftträdandebestämmelsen ändras så att giltighetstiden för bestämmelsen om ersättning för kostnader och skador till följd av bekämpning av omfattande skogsskador förlängs. Till lagen ska det dessutom för viss tid fogas en bestämmelse om de krav som gäller ersättningstagarna, vars innehåll motsvarar en motsvarande gällande temporär bestämmelse.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2022.

INNEHÅLL

REGERINGENS PROPOSITION TILL RIKSDAGEN MED FÖRSLAG TILL LAG OM ÄNDRING OCH TEMPORÄR ÄNDRING AV LAGEN OM BEKÄMPNING AV SKOGSSKADOR.....	1
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Allmänt.....	5
2.2 Granbarkborre	5
2.3 Märgborre på tall.....	6
2.4 Bekämpning av rotticka	7
2.5 Aktörernas egenkontroll.....	8
2.6 Förhållande till annan lagstiftning	8
3 Målsättning	9
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	9
4.1 De viktigaste förslagen.....	9
4.1.1 Bekämpning av granbarkborre	9
4.1.2 Bekämpning av märgborre	10
4.1.3 Utvidgning av bekämpningen av rotticka till talldominerad torvmark	10
4.1.4 Äganderätt till virke	10
4.1.5 Egenkontroll.....	10
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	11
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	11
4.2.1.1 Konsekvenser för skogsindustrin	11
4.2.1.2 Konsekvenser för markägarna.....	11
4.2.1.3 Konsekvenser för skogscentralens verksamhet.....	12
4.2.1.4 Yrkesmässiga verksamhetsutövers egenkontroll.....	12
4.2.2 Miljökonsekvenser	12
5 Remissvar	13
6 Specialmotivering	14
7 Bestämmelser på lägre nivå än lag	21
8 Ikraftträdande.....	22
9 Verkställighet och uppföljning	23
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	23
10.1 Inledning	23
10.2 Virkesägare	24
10.3 Borttransport av virke samt stamdelar och stubbar.....	25
10.4 Bekämpning av rotticka	25
10.5 Skyldighet att ha egenkontroll	26
10.6 Delegering av lagstiftningsbehörighet	27
LAGFÖRSLAG	28
Lag om ändring och temporär ändring av lagen om bekämpning av skogsskador	28
BILAGOR.....	32

RP 156/2021 rd

PARALLELLTEXT	32
Lag om ändring och temporär ändring av lagen om bekämpning av skogsskador	32
FÖRORDNINGSUTKAST	37
Statsrådets förordning om regionindelningen för borttransport av virke	37
Statsrådets förordning om bekämpning av rotticka.....	38

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Syftet med lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013, nedan *skogsskadelagen*) är att upprätthålla skogarnas goda hälsa och bekämpa skogsskador. Genom lagen försöker man framför allt hålla stammarna av de värsta skadeinsekterna i skogarna på en tillräckligt låg nivå. Med skog avses ett område på vilket skogslagen (1093/1996) tillämpas.

De finländska skogarna har i stort sett hållits friska. Även trädbeståndet i skogarna är större än någonsin tidigare. Trädbeståndets årliga tillväxt har stigit till 108 miljoner kubikmeter. Virkesförrådet i skogarna fortsätter öka, då den totala avgången ständigt är mindre än den årliga tillväxten. Genom hållbart utnyttjande har också kommande generationer tillgång till friska och mångfaldiga skogar. Det är sannolikt att barkborren kommer att skada skogarna allt mer när träden blir grövre. Dessutom kan rotröten öka.

Klimatförändringen hör till vår tids största utmaningar, och den kan också påverkas genom skogsbruk och virkesanvändning. Skogarna binder koldioxid globalt och fungerar som kolsänkor och kolreservoarer. Kolsänkorna fördröjer ökningen av koldioxidhalten i atmosfären och dämpar på så sätt klimatförändringen. Klimatförändringen ökar också risken för skogsskador. I skogsvården bör man därför vara beredd på de risker som den accelererande klimatförändringen medför.

Med skogsskador avses i allmänhet skador som till följd av olika faktorer minskar avkastningen från skogsbruket. Skadorna delas vanligtvis in i abiotiska och biotiska skador. Abiotiska skador är t.ex. skogsbränder, stormskador, snöskador och luftföroreningsskador. Biotiska skador är närmast sjukdomar som orsakas av insekter, svampar och olika mikroorganismer samt skador som orsakas av djur.

Skogarnas hälsa påverkas av många faktorer såsom klimat- och markförhållanden, trädbeståndets ålder och kvalitet, skogsbehandling, skogsskador och luftföroreningar. I viss mån förekommer skador och skadegörare alltid naturligt i skogarna. När skogarnas hälsa försämras handlar det ofta om en samverkan mellan trädbeståndets egenskaper, miljöfaktorer och skadegörare.

Utgångspunkten vid bekämpning av skogsskador är att det alltid förekommer en viss grad av skador och skadliga faktorer, men att man redan i förväg bör kunna påverka uppkomsten och spridningen av omfattande skogsskador som orsakar stora miljökonsekvenser och ekonomiska förluster. Omfattande insektsskador förhindras bäst genom att stammarna av skadeinsekter hålls på tillräckligt låg nivå och trädens livskraft upprätthålls. När skadan redan håller på att sprida sig är det mycket svårare, för att inte säga omöjligt, att bekämpa den. På samma sätt är bekämpningen av rotticka som effektivast i skogar där den ännu inte observerats.

På uppdrag av jord- och skogsbruksministeriet utvärderade Naturresursinstitutet 2019 skogslagen och skogsskadelagen (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 3/2020, Metsälain ja metsätuholain muutosten arviointi, nedan *utvärderingsprojektet*). Målet var att ge en samlad bild av hur skogsskadelagen och den ändrade skogslagen fungerar och hur lagändringarnas syften uppnåtts. Dessutom analyserades lagstiftningen i förhållande till omvärlden. I utvärderingsprojektet användes bland annat Naturresursinstitutets och Finlands skogscentrals (nedan *skogscentralen*) datamaterial, statistik och uppföljningsdata samt befintliga undersökningar och utredningar.

År 2020 genomförde jord- och skogsbruksministeriet och Naturresursinstitutet ett samfinansierat projekt, ”Metsäläin ja metsätuholain arvioinnin jatkoselvitys” (METULA), som fortsättning på utvärderingen av skogslagen och skogsskadelagen. I det projektet utreddes behovet av att transportera bort barrträdsvirke, kostnaderna för drivningslogistiken samt skyldigheten att bekämpa rotticka, och konsekvenserna bedömdes.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med Naturresursinstitutets och skogscentralens experter, och den grundar sig huvudsakligen på resultaten från METULA-projektet som beskrivs nedan.

Jord- och skogsbruksministeriet begärde utlåtanden om utkastet med en begäran till vissa specificerade mottagare daterad den 26 maj 2021. Utlåtanden begärdes av bl.a. fyra ministerier, Livsmedelsverket, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, skogscentralen, Växtskyddsindustrin rf, aktörer i skogsbranschen och Finlands naturskyddsförbund. Tidsfristen gick ut den 12 juli 2021 och begäran om utlåtande besvarades av 21 instanser. Begäran om utlåtande med bilagor, utlåtanden och ett sammandrag av utlåtandena finns i statsrådets projektregister under numret MMM036:00/2020 (<https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt>).

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Allmänt

Skogsskadelagens syfte är att säkerställa att skogsbehandling, drivning och lagring av virke inte försämrar skogarnas hälsa. Klimatförändringen ökar risken för skogsskador. Allt effektivare förebyggande och bekämpande åtgärder krävs för att hålla skogarna friska och se till att de kan växa.

2.2 Granbarkborre

Stammarna av granbarkborre hålls normalt på en låg nivå i Finland. Då förekommer granbarkborren lokalt i enstaka försvagade eller skadade träd. Granbarkborrarna kan öka och skadorna breda ut sig om det finns tillgång till lämpligt yngelmateriel (vindfällen, virkestravar) eller om perioderna av torka ökar, vilket också kan leda till granbarkborreepidemier. I Finland är det typiskt att granbarkborreskador följer på stora stormar på grund av den stora mängden vindfällen. Med de direkta bekämpningssätt som avses skogsskadelagen är det möjligt att förebygga och påverka spridningen av plötsliga granbarkborreskador. Risken för granbarkborreskador kan också förebyggas indirekt genom skogsvård, bl.a. genom att skogsvårdsåtgärder genomförs vid rätt tidpunkt och blandbestånd gynnas.

Granbarkborrens skadepotential i Finland är kopplad till tillgången på yngelmateriel (vindfällen, virkestravar o.d.). För att kontrollera situationen har man infört tidsfrister för borttransporten av virke med bark samt vindfällda träd från skogar. Enligt dessa bestämmelser ska allt obarkat granvirke som lagras vid vägrenar eller i skogar ska avlägsnas från skogen före ett visst datum. Antagandet är att granbarkborreägg som lagts i virket i början av sommaren då inte hinner kläckas och lämna virket – och alltså inte hinner öka skaderisken. Tidsfristerna för borttransport av virke varierar regionalt i Finland. Bestämmelsen gäller rått granvirke som avverkats under perioden 1.9–31.5 samt granar som brutits och fällts av stormar eller snö, om mängden överstiger 10 kubikmeter per hektar.

På europeisk nivå är granbarkborrarna de skadegörare som orsakar de största ekonomiska skadorna på gran, och även i Finland är granbarkborrarna de vanligaste skadegörarna. *Ips typographus* är den skadligaste av arterna. I de centraleuropeiska länderna har det under 2010-talet förekommit år då mängden virke som avverkats på grund av granbarkborren har överstigit mängden som avverkats för industrins behov. I Sverige uppskattas upp till 2,5 miljoner kubikmeter virke ha gått förlorat på grund av granbarkborren 2018, och 2020 uppskattas skadorna uppgå till över sju miljoner kubikmeter.

I METULA-projektet bedömdes i fråga om granbarkborren behovet av ändringar i skogsskadelagens bestämmelser om datum för borttransport av virke och hur lämpliga datumen är i praktiken i de regioner som inrättats för de olika delarna av landet (A, B och C från söder till norr). Region B, som granskades särskilt ingående, består av landskapen Birkaland, Mellersta Finland, Mellersta Österbotten, Norra Karelen, Norra Savolax, Satakunta, Södra Savolax, Södra Österbotten och Österbotten. Datumen baseras på de temperatursummor som förebådar barkborrarnas utveckling till vuxna individer. I största delen av region B har temperatursummorna för granbarkborren uppnått i samma takt som i region A, vilket innebär att den 24 juli är en för sen tidsfrist för en del av region B. Dessutom har granbarkborren orsakat relativt omfattande skador i de södra delarna av region B i Birkaland, Satakunta och Södra Savolax samt i delar av Mellersta Finland, Norra Karelen och Norra Savolax, och epidemigränserna i feromonuppföljningen har överskridits. Den gällande tidsfristen för dessa områden har visat sig vara olämplig.

Tidsfristen för region A (den 15 juli) har däremot visat sig fungera oftare än den inte fungerat, och behöver inte ändras. Med tanke på granbarkborrens utveckling är lagens tidsfrister mest sena i region C, men kräver inga ändringar eftersom knappt några granbarkborreskador har upptäckts i regionen och basbestånden inte är stora.

2.3 Märgborre på tall

Märgborrarna (större och mindre märgborre, *Tomicus piniperda* och *Tomicus minor*) är de värsta skadeinsekter som angriper tallar i de nordiska länderna. Märgborrarna förökar sig under barken på tallar som av olika anledningar är försvagade, och kan därmed bidra till att rotstående träd som redan är försvagade dör. Den större märgborren förökar sig gärna i virke. Den mindre märgborren kan däremot utnyttja avverkade stammar som inte har travats upp. De nya individer som föds angriper tallarnas kronor, där de livnär sig på att urholka nya årsskott, vilket orsakar tillväxtförluster. Dessutom för båda märgborrearterna med sig blånadssvampar som missfärgar träden och minskar virkets värde.

Enligt 3 § 2 mom. 2 punkten i skogsskadelagen ska virkesägaren se till att tallvirke med skorp-bark som avverkats mellan den 1 september föregående år och den 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 1 juli inom region A och B och senast den 15 juli inom region C. Då uppskattas de barkborreägg som lagts i virket på försommaren inte hinna kläckas och lämna virket innan det transporteras bort, vilket innebär att de inte ökar skaderisken i den omgivande skogen. Tidsfristen för borttransport tillämpas dock inte på enskilda travar av virke eller energived med en volym under 20 kubikmeter fast mått. En trave anses vara enskild om den är placerad på minst 200 meters avstånd från andra motsvarande travar. Små travar bedöms inte medföra någon betydande risk för miljön. Samma skyldighet gäller också tallar som brutits och fällts av stormar eller snö till den del som överstiger 20 kubikmeter per hektar.

Stora mängder märgborrar föds i virkestravar vid vägrenar. I Finland orsakar märgborren trots det små och lindriga skador för tillväxten. I METULA-projektet kartlades de områden som ska-

dats av mörghorren i närheten av talltravar på olika orter. Travar med en volym under 50 kubikmeter fast mått ökade inte mängden mörghorror avsevärt över den normala nivån, medan travar som översteg den storleken gjorde det. Undantaget var travar omgivna av stora mängder hyggesrester, där förlusten av årsskott var betydande. Inte heller i detta fall sträckte sig årsskottsskadorna dock längre än 40–60 meter från traven. Eftersom samma trave och hyggesrester inte längre är tillgänglig följande år är förlusten av årsskott en engångsförlust.

Utifrån resultaten från METULA-projektet kan man med fog säga att gränsen på 20 kubikmeter för borttransport av tallvirke är alltför strikt. Största delen av de undersökta fall där lagen inte iakttagits ledde inte till några betydande förluster av årsskott i den omgivande skogen. Förlusterna vid virkestravar som omfattar mindre än 50 kubikmeter fast mått är enligt vad vi vet i dag mycket små. Utredningen visar att mörghorren i praktiken endast påverkar ett område som sträcker sig mindre än en hektar runt traven. Därför talar inte heller skadornas grad för striktare tidsfrister. Situationen måste ändå följas upp eftersom klimatet blir varmare.

2.4 Bekämpning av rotticka

Skogsskadelagen innehåller en skyldighet att bekämpa rotticka genom att i samband med beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning behandla de färskas stubbytorna med ett växtskyddsmedel som lämpar sig för bekämpning av rotticka. Detta gäller gran- och tallbestånd på mineraljordar, men enbart grandominerade skogsbestånd på torvmark. I utvärderingsprojektet framfördes i samband med skogsskadelagen att det skulle vara ändamålsenligt att också skydda talldominerade skogar på torvmark mot risken för rotröta orsakad av rotticka.

I utvärderingsprojektet konstaterades det att den nuvarande geografiska avgränsningen vid bekämpning av rotticka är ändamålsenlig. Trots detta kan det vara motiverat att frivilligt behandla stubbar också i skogarna med störst avkastning norr om gränsen. Dessutom behöver avgränsningen av den obligatoriska bekämpningen av rotticka ses över med exempelvis tio års mellanrum på grund av klimatförändringen.

Rottickan sprids via sporer i luften när temperaturen överstiger 0°C. Då klimatet blir varmare förlängs tidsfönstret för utbredningen av rotticka på både tall och gran i takt med att vintertemperaturerna stiger. Frostperioderna blir färre och kortare. Om en tallskog infekteras av rotticka minskar avverkningsuttaget av gagnvirke från gallringar och slutavverkningar, eftersom en del av träden dör av rotröta. Detta leder i sin tur till ekonomiska förluster för skogsägaren då rotpisintäkterna minskar. Den ekonomiska förlusten kan vara betydande för en enskild skogsägare.

Enligt uppskattningar orsakar rottickan årliga förluster på närmare 50 miljoner euro för markägarna. Tallrottickan uppskattas orsaka cirka 10–20 procent av dessa förluster, dvs. till ett värde av 5–10 miljoner euro. Genom bekämpningen av rotticka minskar dessa ekonomiska förluster och dessutom strävar man efter att förhindra att rottickan breder ut sig till nya områden. När det gäller rotröta vet man inte exakt i vilken mån och hur snabbt rottickan sprider sig från stubbar eller träd till träden intill i tallskogar på torvmark. Det här gör det svårare att uppskatta den ekonomiska förlust som rottickan orsakar och nyttan av stubbebehandlingen.

Stubbehandling mot rotticka har konstaterats vara ekonomiskt lönsam i granskogsbestånd på mineraljord, där trycket från sporer är stort och granskogen frisk eller nästan frisk. Resultatet kan tänkas hålla streck också för tallbestånd på torvmark. Bekämpningens ekonomiska lönsamhet minskar ju längre norrut man kommer. Stubbehandling skulle löna sig i synnerhet på torvmarker i södra Finland, där förekomsterna av rotticka på närliggande mineraljordar är stora

(många tickor och sporer) och tallbestånden på torvmark är relativt friska (friskare än tallbestånd på mineraljordar).

2.5 Aktörernas egenkontroll

En skyldighet för yrkesmässiga verksamhetsutövare att ha egenkontroll inkluderades i skogsskadelagen i samband med att den stiftades. Övervakningen av efterlevnaden av skogsskadelagen genomförs i huvudsak genom de yrkesmässiga verksamhetsutövarnas egenkontroll. Skogsskadelagen ålägger yrkesmässiga verksamhetsutövare, dvs. dem som yrkesmässigt utövar drivning eller köper upp virke, att utöva egenkontroll. Yrkesmässiga verksamhetsutövare ska enligt skogsskadelagen övervaka iakttagandet av tidsfristerna för borttransport av virke (3 §), verkställandet av alternativa åtgärder (4 §), avlägsnandet av stamdelar och stubbar av tall och gran (5 §), lagringen av virke (8 §) och bekämpningen av rotticka (8 a §). Yrkesmässiga verksamhetsutövare ska dessutom utse en person som är ansvarig för egenkontrollen och göra en anmälan om egenkontroll till skogscentralen i situationer där det inte är möjligt att genomföra de åtgärder som skogsskadelagen kräver.

Med en yrkesmässig verksamhetsutövare avses enligt 2 § 13 punkten i skogsskadelagen en virkesägare eller innehavare av avverkningsrätt. Definitionen utesluter sådana yrkesmässigt agerande parter på virkesmarknaden som i sin verksamhet inte blir virkesägare eller innehavare av avverkningsrätt. Förmedlingsverksamhet inom virkeshandeln är ett vanligt förfarande vid drivning. Parter som bedriver sådan förmedlingsverksamhet agerar i praktiken som virkesuppköpare, men 18 § i skogsskadelagen gäller inte dem och försätter därmed aktörerna i en ojämlig ställning. Utvärderingsprojektet rekommenderade en precisering av definitionen av yrkesmässiga verksamhetsutövare så att också aktörer som yrkesmässigt bedriver virkesförmedling omfattas av skyldigheten att ha egenkontroll.

Dessutom behöver definitionen av yrkesmässiga verksamhetsutövare preciseras när det gäller Forststyrelsen. I nuläget har det skogsbruk som Forststyrelsen bedriver en otydlig ställning i förhållande till skogsskadelagens definition av yrkesmässiga verksamhetsutövare. Därför är det inte klart om t.ex. skyldigheterna i samband med egenkontrollen enligt 18 § 1 mom. i skogsskadelagen gäller Forststyrelsen. Forststyrelsen har dock iakttagit skyldigheterna enligt skogsskadelagen i sin verksamhet, och den föreslagna ändringen stärker därmed aktörernas jämlika ställning också på lagnivå.

2.6 Förhållande till annan lagstiftning

Skogsskadelagen förhindrar huvudsakligen sådana skogsskador som orsakas av arter som redan förekommer i Finland. Klimatförändringen och den internationella handeln med trävaror och plantor ökar risken för att skogsinsekter och sjukdomsalstrare ska sprida sig utanför sina naturliga utbredningsområden. Finland är bundet av flera internationella fytosanitära avtal. I egenskap av medlem i Europeiska unionen har Finland varit skyldigt att harmonisera sin fytosanitära lagstiftning med gemenskapens. En ny växtskyddslag (1110/2019) trädde i kraft den 14 december 2019. Lagen kompletterar den s.k. växtskyddsförordningen, dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2031 om skyddsåtgärder mot växtskadegörare, ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 228/2013, (EU) nr 652/2014 och (EU) nr 1143/2014 samt om upphävande av rådets direktiv 69/464/EEG, 74/647/EEG, 93/85/EEG, 98/57/EG, 2000/29/EG, 2006/91/EG och 2007/33/EG. Växtskyddsförordningen började till största delen tillämpas den 14 december 2019. Förordningens syfte är att skydda Europeiska unionens odlingsväxter samt offentliga och privata grönområden och skogar och samtidigt bevara den biologiska mångfalden och miljön i unionen och säkerställa växternas kvalitet. Växt-

skyddsförordningen och växtskyddslagen föreskriver om åtgärder för att kontrollera växtskyddsriskerna och förhindra utbredningen av växtskadegörare som ännu inte förekommer i Finland. Behöriga myndigheter enligt växtskyddslagen är Livsmedelsverket, närings-, trafik- och miljöcentralerna och Tullen.

I skogslagen finns flera bestämmelser som anknyter till tryggheten av skogarnas hälsa och livskraft. Lagen främjar en i ekonomiskt, ekologiskt och socialt hänseende hållbar skötsel och användning av skogarna så att skogarna hållbart ger en god avkastning samtidigt som deras biologiska mångfald bevaras. Enligt lagen ska drivning utföras så att man undviker både att skada de träd som lämnas kvar och att orsaka sådana skador i terrängen som försvagar trädens växtförhållanden. Enligt skogslagen får ett plantbestånd anläggas med sådana plantor eller frön av tall, gran, vårtbjörk, asp, sibirisk lärk, lönn, klibbal, ek, vresalm, skogsalm, skogslind, ask och hybridasp som är lämpliga till sitt ursprung och för växtplatsen. Skogslagen innehåller särskilda bestämmelser om lämpliga växtplatser för glasbjörk. Om ett plantbestånd anläggs med andra trädslag än dem som nämns ovan ska en tillräcklig redogörelse för trädslagets utvecklingsduglighet och ursprungets lämplighet för förhållandena på förnyelseområdet framgå av anmälan om användning av skog. I lagen föreskrivs dessutom om skogsbruk i skyddsskogar i syfte att förhindra att skogsgränsen förskjuts. Skogslagen reviderades genom en ändring som trädde i kraft 2014 så att den detaljerade regleringen i anslutning till skogsbehandling minskades och lagens bestämmelser beaktar t.ex. de särskilda behov som uppstår vid luckhuggning och odling av skog med varierande åldersstruktur. Dessutom preciseras skogslagens tillämpningsområde i synnerhet i fråga om olika områden avsedda för naturskydd.

Med stöd av lagstiftningen om finansiering av skogsbruk beviljas enskilda markägare statsfinansiering för åtgärder som främjar hållbar skötsel och användning av skogarna i enlighet med skogslagen. Många av de åtgärder som finansieras, t.ex. vård av ungskog och vitaliseringsgödsling, syftar till att förbättra och upprätthålla skogarnas hälsa och livskraft. Ett nytt incitaments-system för skogsbruket bereds som bäst, och avsikten är att också de ovannämnda åtgärderna ska kvarstå i systemet.

Bestämmelser om ersättning av skador som orsakats av vilt finns i viltskadelagen (105/2009). I lagen föreskrivs om de grunder och förfaranden som ska iakttas när medel beviljas för ersättning av skador som orsakats av vilt och för förebyggande av sådana skador.

3 Målsättning

Propositionens syfte är att för att minska risken för skogsskador uppdatera skogsskadelagen så att den motsvarar omvärldens nya krav. De viktigaste frågorna i propositionen gäller bekämpning av granbarkborre, bekämpning av rotticka i tallbestånd på torvmark, bekämpning av omfattande skogsskador samt en utvidgning av aktörernas skyldighet att ha egenkontroll.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Bekämpning av granbarkborre

Målet är att effektivisera bekämpningen av granbarkborren genom att tidigarelägga de tidsfrister som reglerar borttransporten av gran från skogen.

För närvarande finns ett klart behov av att tidigarelägga borttransporten av granvirke med bark från avverkningsplatser och avlägg i region B. Enligt en analys av temperatursumman hinner

granbarkborren utvecklas och breda ut sig till den omgivande skogen före skogsskadelagens tidsfrist för borttransport av granvirke med bark (den 24 juli). Därför bör en del av region B överföras till region A genom en förordning utfärdad med stöd av skogsskadelagen, så att tidsfristen ändras till den 15 juli. De landskap som enligt förslaget ska anslutas till region A är Birkaland, Satakunta och Södra Savolax samt delar av Mellersta Finland, Norra Karelen och Norra Savolax.

4.1.2 Bekämpning av mörghorre

När det gäller skador på grund av mörghorre på tall kan små talltravar med en storlek som understiger 50 kubikmeter fast mått befrias från skyldigheten att transportera bort virket. Mörghorren orsakar tillväxtförlust i den omgivande skogen, men den större mörghorrens påverkan sträcker sig sällan längre än 40–60 meter från virkestraven. Dessutom lagras travarna endast en kort tid, och skogsbeståndet återhämtar sig därför från den skada som traven orsakar.

4.1.3 Utvidgning av bekämpningen av rotticka till talldominerad torvmark

För att förebygga utbredningen av rotticka föreslås en skyldighet att behandla stubbar i talldominerade skogar på torvmark inom rottickans bekämpningsområde. Totalekonomiskt sett är det motiverat att skydda tallbestånd som fortfarande är relativt friska och växer på torvmark mot rotröta orsakad av rotticka. Ju mer omfattande stubbarna behandlas i talldominerade skogar oavsett jordart, desto mindre blir förekomsten av tallrotticka i framtiden.

Avsikten med lagändringen är att den bekämpning som avses ovan ska göras förpliktande i södra Finland genom en förordning av statsrådet med stöd av 8 a § i skogsskadelagen. Denna förpliktelse genomförs genom en ändring av innehållet i statsrådets förordning om bekämpning av rotticka (264/2016). Frivillig stubbehandling på talldominerad torvmark är möjlig redan i nuläget.

4.1.4 Äganderätt till virke

Det föreslås att skogsskadelagen (3 och 4 §) ändras så att den tidpunkt anges då virket byter ägare med avseende på tillämpningen av 3 och 4 § i skogsskadelagen. Syftet med ändringen är att säkerställa att bekämpningsåtgärderna genomförs samt att klargöra vem som är ansvarig för åtgärderna enligt skogsskadelagen.

4.1.5 Egenkontroll

Enligt förslaget ska aktörer som bedriver yrkesmässig virkesförmedling omfattas av egenkontrollen. Dessutom föreslås det att Forststyrelsens ställning när det gäller egenkontrollen förtydligas i skogsskadelagen. Det föreslås att en skyldighet att utarbeta en skriftlig plan för egenkontroll fogas till skogsskadelagen.

Dessutom föreslås det att egenkontrollen och i synnerhet bekämpningen av rotticka ska utsträckas även till annan avverkning än beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning. Förslaget förtydligar ansvaret för egenkontrollen vid avverkningar som inte har karaktären av skogsvård. Sådan avverkning kan t.ex. vara röjning vid elledningar, järnvägar och vägrenar där drivningsarealerna kan vara ansenliga.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för skogsindustrin

När det gäller bekämpningen av granbarkborre bedömdes i METULA-projektet ändringsförslagets konsekvenser för logistikkostnaderna inom virkesanskaffningen. Bland granvirkesslagen påverkar tidigarelagda tidsfrister främst cellulosagran, som inte har lika strikta kvalitets- och färskhetskrav som den granmassaved som används för mekanisk massatillverkning. En tidigareläggning av transporterna med nio dagar orsakar en kostnadsökning på 0,4–1,4 procent för hela årets transport och lagring av cellulosagran. Tidigareläggningen ökar behovet av transportresurser och terminallagring, varav transportresurserna delvis kan påverkas genom att omorganisera förarnas semestrar och arbetsskift. Beräkningen beaktar inte det ändringsförslag som gäller små partier av tallmassaved och som uppskattas minska ökningen i transporter och lagring inför den tidigarelagda tidsfristen för granvirke.

Enligt förslaget ska den som avverkar skog se till att rotticka bekämpas också på talldominerad torvmark. Enligt den 12:e riksskogstaxeringen är torvmarkens andel av avverkningsuttaget av stamvirke knappt 20 procent i södra Finland. I det område som ska inkluderas i bekämpnings-skyldigheten finns enligt Naturresursinstitutets beräkning totalt 370 000 hektar som föreslås gallras, dvs. 37 000 hektar per år under den kommande tioårsperioden. Slutavverkning föreslås på 237 000 hektar, dvs. 23 700 hektar per år. Av denna mängd kan utifrån uppföljningsdata uppskattas att 21 000 hektar slutligen gallras och cirka 6 600 hektar slutavverkas per år.

Av virket från enskilda skogar säljs cirka 85 procent på rot. Vid rotförsäljning överlåter ägaren avverkningsrätten till virkesköparen. I princip är alltså den industri som köper virket skyldig att se till att rottickan bekämpas. I praktiken sköter skogsmaskinentreprenörerna största delen av bekämpningen. Eftersom de områden som utvidgningen gäller redan ingår i bekämpningsområdet bedöms ändringens konsekvenser för skogsmaskinentreprenörernas kostnader vara mycket små. Den industri som köper virket har också som en del av egenkontrollen skyldighet att följa att bekämpningen av rotticka utförs.

Den som utför bekämpning av rotticka är även skyldig att avlägga examen inom området för växtskyddsmedel i enlighet med lagen om växtskyddsmedel (1563/2011).

4.2.1.2 Konsekvenser för markägarna

Förslagen syftar till att upprätthålla och främja skogarnas goda hälsa. De kan alltså principiellt anses ha positiva konsekvenser för markägarna. En markägare som själv avverkar sitt virke, och inte överlåter avverkningsrätten till en annan part, ska sköta bekämpningen av rotticka själv på talldominerad torvmark. Vid rotförsäljning är det i regel skogsmaskinentreprenören som utför bekämpningsarbetet, och skogsägaren som betalar kostnaderna. Skogsägaren förorsakas alltså extra kostnader oavsett vem som genomför avverkningsarbetet. Staten har tidigare före 2016 stött bekämpningen av rotticka i enskilda skogar med 70 euro per hektar genom lagstiftningen om finansiering av skogsbruk. Före det hektarbaserade stödet ersattes bekämpningsmedlen fullt ut samt arbetet med 0,22 euro per kubikmeter virke vid kalavverkning och 0,44 euro vid gallring. Ersättningsnivåerna täckte inte nödvändigtvis alla bekämpningskostnader fullt ut, men ger en fingervisning om kostnadsnivån. Den totala nyttan bedöms ändå vara större än de extra kostnaderna. Bekämpningen av rotticka förhindrar att svampskador breder ut sig till markägarens följande trädgeneration och omgivande skogar.

4.2.1.3 Konsekvenser för skogscentralens verksamhet

Skogscentralen utför årligen 60–80 stickprovsbaserade kontroller av bekämpningen av rotticka. Cirka 90 dagsverken satsas årligen på tillsynen över att skogsskadelagen följs. Övervakningen av skyldigheten att bekämpa rotticka i tallbestånd på torvmark bedöms inte öka behovet av tillsynsresurser, och därför genomförs de i propositionen avsedda förändringarna inom ramen för de anslag och årsverken som ingår i planerna för de offentliga finanserna och i statens budgetar.

4.2.1.4 Yrkesmässiga verksamhetsutövares egenkontroll

I och med föreslagna ändringen i yrkesmässiga verksamhetsutövares egenkontroll blir alla aktörer som bedriver omfattande virkesförmedlingsverksamhet skyldiga att ha egenkontroll. Dessa aktörer har redan tidigare omfattats av skogsskadelagens skyldigheter som gäller drivningsverksamhet. Förslaget kan därmed anses ha endast små kostnadseffekter.

Ändringen anses inte medföra några tilläggskostnader för Forststyrelsen, som redan har rutiner som motsvarar skyldigheterna i samband med egenkontrollen.

Yrkesmässiga verksamhetsutövare föreslås dessutom bli skyldiga att utarbeta skriftliga planer för egenkontrollen. På grund av den arbetsmängd som krävs anses förslaget ha vissa konsekvenser för de aktörer som ännu inte har någon skriftlig plan. En positiv konsekvens är att planen utgör ett stöd i planeringen och genomförandet av aktörens egenkontroll och effektiviserar skogscentralens tillsyn över efterlevnaden av skogsskadelagen.

4.2.2 Miljökonsekvenser

Syftet med de ändringar som föreslås i skogsskadelagen är att värna och främja skogarnas goda hälsa. Därför kan förslaget anses främja en god miljöstatus, anpassningen till klimatförändringen samt kolbindningen i skogarna. Med hjälp av t.ex. bekämpning av rotticka kan man förebygga omfattande röta i trädbeståndet och på det sättet upprätthålla kolsänkan och kolreservoaren.

Skogsskadelagen har kopplingar till skyddet av den biologiska mångfalden, bl.a. när det gäller skyldigheten att transportera bort skadade träd. I samband med de frågorna föreslås emellertid inga ändringar i lagen.

Skogsskadelagen innehåller som det framgår ovan en skyldighet att bekämpa rotticka genom att i samband med barrträdsdominerad beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning behandla de färska stubbytorna med ett växtskyddsmedel som lämpar sig för bekämpning av rotticka. Endast verksamma ämnen som är säkra för hälsa och miljö kan godkännas i växtskyddsmedel. Riskerna med verksamma ämnen i växtskyddsmedel bedöms och medlen godkänns på EU-nivå. Det verksamma ämnet i de växtskyddspreparat som för närvarande är godkända för bekämpning av rotticka i Finland är urea eller pergamentsvampsporer. Stubbehandlingsämnena klassificeras inte som farliga enligt kemikalielagen (599/2013). För närvarande bekämpas rotticka primärt med urea, eftersom medlet är enklare att använda. Den nya utvärderingen av urea i enlighet med kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/745 pågår fortfarande i EU. Tillstånden för preparat som innehåller urea gäller för närvarande fram till den 31 augusti 2022, vilket innebär att tillstånden kommer att förlängas fram till den 31 augusti 2023. Om inget beslut nås kan användningen av urea fortsätta ett år i sänder.

Certifiering av skogar som områden för ekologisk insamling regleras i EU-lagstiftningen fram till den 31 december 2021 i rådets förordning (EG) nr 834/2007 och från och med den 1 januari

2022 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848. Certifieringen som område för ekologisk insamling fortsätter gälla om bekämpningen av rotticka inom området genomförs med ett ovannämnt växtskyddspreparat som innehåller det verksamma ämnet pergamentsvampsporer. Om växtskyddsmedel som är förbjudna i ekologisk produktion används inom insamlingsområdet kan området avanmälas från tillsynen över ekologisk produktion. Alternativt kan en ny treårig övergångsfas inledas för området, t.ex. för ett skogsbestånd. Det typiska är att övergången behöver inledas på nytt när stubbarna i en avdelning har behandlats med urea efter avverkning.

5 Remissvar

Utkastet till regeringens proposition var ute på remiss 26.5–12.7.2021, och svarstiden förlängdes till den 2 augusti 2021. Begäran om yttrande sändes också för kännedom till rådet för bedömning av lagstiftningen vid statsrådet. Följande 21 instanser besvarade begäran om yttrande: justitieministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, Forststyrelsen, Livsmedelsverket, Finlands skogscentral, Finlands miljöcentral, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes), Finlands kommunförbund, Helsingfors universitet (agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten), Östra Finlands universitet (natur- och forstvetenskapliga fakulteten), Etämetäsänomistajien Liitto ry, Växtskyddsföreningen rf:s avdelning för skogsskydd, Växtskyddsindustrin rf, Koneyrittäjät rf, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf, METO – Skogsbranschens Experter rf, Skogsindustrin rf, Pääkaupunkiseudun Metsänomistajat PKMO, Finlands Sågindustri rf och Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf.

Flera instanser meddelade att de inte lämnar något remissyttrande eller inte har något att yttra i ärendet. Samtidigt konstaterades det i remissvaren att propositionen är ändamålsenlig eller kan understödhas och att det därmed inte finns något att anmärka på. Några instanser uppgav i sina yttranden att författningsändringarna är motiverade utifrån forskningsdata och de ändringsbehov som framkommit i tillsynen och att de därför förordar en uppdatering av bestämmelserna.

Om utkastet till regionavgränsning vid borttransport av virke föreslogs såväl att vissa av propositionens regioner lämnas bort som att region B överförs till region A. Den sistnämnda ståndpunkten motiverades med kontroll av insektsskaderisken och med lagens verkställighet och tolkning samt situationens tydlighet. Det föreslogs också att tidsfristen ändras till den 10 juli i stället för den 15 juli för att föregripa förändringen i den effektiva temperatursumman de närmaste åren. Samtidigt ansåg man i en del av remissyttrandena att ändringarna av tidpunkterna för borttransport av virke är motiverade för att bekämpa granbarkborren. De betraktades också som ytterst nödvändiga i det förändrade klimatet i synnerhet när det gällde granbarkborren och borttransport av gran från skogen.

Synpunkterna på bekämpningen av rotticka var motstridiga. Utvidgningen av skyldigheten att behandla stubbar till att omfatta även talldominerad torvmark ansågs vara motiverad utifrån forskningsdata. I yttrandena framfördes också att ändringen är motiverad eftersom det ofta inte går att odla några andra trädslag på mark som lämpar sig för tall och eftersom tallrotticken har flera värdarter och därför är svår att bekämpa. En annan synpunkt på bekämpningen av rotticka var att bekämpningsområdet borde utsträckas till talldominerad torvmark även i mellersta delen av Finland, på samma sätt som för mineraljordar. Samtidigt föreslogs det att man i detta skede borde avstå från att utvidga stubbehandlingen till torvmark och undersöka frågan mer ingående. Dessutom framfördes synpunkten att en utvidgning av skyldigheten inte nödvändigtvis är en kostnadseffektiv åtgärd för vare sig skogsbranschen eller samhällsekonomin och att forskningen kring spridningen av tallrotticken fortfarande är klart bristfällig.

Det ansågs att den nya definitionen (2 §) och den därmed relaterade skyldigheten att ha egenkontroll är nödvändig och klart förtydligar verkställigheten av lagen, förbättrar aktörernas jämlikhet och även förtydligar tolkningen av lagen. Man ansåg att bl.a. planen för egenkontroll förtydligar aktörernas och virkesägarnas ansvar, vilket förbättrar rutinerna för bekämpning av skogsskador. En synpunkt som framfördes i fråga om ansvaret är att egenkontrollen är mycket oklar. Dessutom ställdes frågan i vilken kategori avverkningsbeställarna ska placeras vid olika avverkningar längs kraftledningar, järnvägslinjer och motsvarande. Det påpekades också att den skyldighet för verksamhetsutövare att ha egenkontroll som anges i 18 § även gäller skyldigheter enligt 3–5 § och 8 §, trots att de skyldigheter som anges i dessa paragrafer gäller virkesägare.

Det konstaterades att den föreslagna 2 a § är väl motiverad och förtydligade ansvaret för genomförandet av åtgärder och bekämpning enligt skogsskadelagen. Samtidigt framfördes i remissvaren också att äganderätten till virket samt ansvarsfrågorna måste vara mycket tydliga. Det föreslogs dessutom att den föreslagna paragrafen kompletteras så att även virkesförmedlande aktörers verksamhet beaktas, för att de föreslagna förändringarna ska realiseras i sin avsedda form. Som alternativ till den nya paragrafen framfördes en precisering av 3 och 4 § för att genomföra förändringen.

Majoriteten av dem som tog ställning till den föreslagna ändringen av 3 § ansåg att den är motiverad eller ändamålsenlig. I yttrandena framfördes att lagens krav inte bör lindras eftersom det är våghalsigt att höja gränsen för borttransport av tallvirke från 20 till 50 kubikmeter fast mått då mörghorreskadorna inte minskar. Yttrandena tog också ställning till ändringen av 5 § genom att konstatera att regleringen måste göras tydligare. Enligt ett yttrande bör köparen åläggas att samla upp alla stamdelar och hyggesrester med bark som är tjockare än 5 millimeter.

Om ändringen av 8 a § om bekämpning av rotticka konstaterades att utvidgningen av bekämpningsskyldigheten till i regel all kommersiell avverkning är motiverad och värd att understödja med tanke på lagens verkningsfullhet. Ändringsförslaget beskrevs också som befogat, logiskt, förnuftigt och värt att understödja. I remissvaren framfördes också att motiveringen behöver kompletteras med en beskrivning av begränsningarna och riskerna i samband med de medel som används för att bekämpa rotticka samt i fråga om grundvattenskyddet. Det konstaterades också att bekämpning av rotticka inte är tillåten på ekocertifierade områden. Avsnitt 4.2.2 Miljökonsekvenser kompletterades i det avseendet.

Med anledning av finansministeriets utlåtande kompletterades motiveringen i avsnitt 4.2.1.3 Konsekvenser för skogscentralens verksamhet. Utifrån Säkerhets- och kemikalieverkets (Tukes) utlåtande förtydligades propositionens omnämnande av verksamma ämnen i växtskyddsmedel i avsnitt 4.2.2 Miljökonsekvenser. I sina svar tog remissinstanserna dessutom upp att även andra förfaringssätt än borttransport av granvirke från skogen är möjliga för att förebygga granbarkborreskador. Till den delen har motiveringen kompletterats i avsnitt 2.1 Granbarkborre.

Det alternativ till en ny paragraf (2 a §) som föreslogs i remissvaren antogs genom att den föreslagna definitionen av ägarskap av virke placerades i 3 och 4 §.

6 Specialmotivering

2 §. Definitioner. I 2 § ingår de definitioner som används i skogsskadelagen, och i 13 punkten definieras begreppet yrkesmässig verksamhetsutövare. Enligt bestämmelsen avses med yrkesmässig verksamhetsutövare en virkesägare eller innehavare av avverkningsrätt som utövar drivning och yrkesmässigt köper upp virke eller avverkningsrätt för förädling eller förmedling. Med yrkesmässig verksamhetsutövare avses inte sådana delägarlag för samfälliga skogar och sådana delägarlag för samfälligheter som avses i lagen om samfälligheter (758/1989) av vars andelar

minst hälften ägs av fysiska personer. I och med denna definition har de aktörer som betraktas som yrkesmässiga verksamhetsutövare vissa skyldigheter som skogsskadelagen föreskriver, bl.a. egenkontroll (18 §) och anmälningsskyldighet (19 §).

Den gällande definitionen av yrkesmässiga verksamhetsutövare är inte tillräckligt omfattande eftersom den endast gäller virkesägare och innehavare av avverkningsrätt. En virkesförsäljning kan emellertid också genomföras t.ex. så att skogsvårdsföreningen eller skogsmaskinentreprenören sköter drivningen och transporten som avtalsbaserad drivningstjänst. Avtalsparterna är skogsägaren eller innehavaren av avverkningsrätten och t.ex. en av de ovannämnda aktörerna i skogsbranschen. Då har den som genomför drivningen och transporten inte rätt att avverka träd i området utan utför endast avtalsbaserat drivningsarbete och eventuellt också transportarbete, och är alltså inte innehavare av avverkningsrätt. Aktören är därmed inte entydigt en sådan aktör som ingår i skogsskadelagens definition av yrkesmässig verksamhetsutövare och som omfattas bl.a. av de ovannämnda skyldigheterna enligt den lagen. Definitionens innehåll har ännu inte lett till varierande praxis när det gäller hur olika skogsaktörer iakttar skogsskadelagen i den praktiska verksamheten.

Forststyrelsens skogsbruk har också en otydlig ställning i förhållande till skogsskadelagens definition av yrkesmässiga verksamhetsutövare. För närvarande bedriver Forststyrelsen skogsbruk via sitt dotterbolag Forststyrelsen Skogsbruk Ab, nedan *bolaget*. Enligt 1 § 2 mom. i lagen om statens skogsbruksaktiebolag (235/2016) omfattar bolagets verksamhetsområde skogsbruk med ensamrätt på statsägd mark och virkesleveranser till kunder. Bolagets rätt att bedriva skogsbruk inbegriper markägarens rätt att vidta åtgärder som hör till skogsbruket. Bolaget kan med stöd av denna rätt genomföra avverkningar och sälja virke eller avverkningsrättigheter. Enligt skogsskadelagens definition ska yrkesmässiga verksamhetsutövare utöver drivning yrkesmässigt köpa upp virke eller avverkningsrättigheter för förädling eller förmedling. Bolaget sysslar med drivning även om det handlar om små mängder, men det köper inte yrkesmässigt upp virke för förädling eller förmedling, eftersom det själv äger det virke som levereras till kunderna.

Den definition som beskrivs ovan är formulerad på ett sätt som möjliggör olika tolkningar om huruvida bolaget omfattas av skyldigheterna t.ex. i samband med egenkontroll enligt 18 § 1 mom. i skogsskadelagen. Samtidigt har bolaget dock uppfyllt skyldigheterna enligt skogsskadelagen i sin verksamhet. Eftersom bolaget är en betydande skogsbruksaktör är det viktigt att skogsskadelagen kompletteras så att bolaget räknas som en sådan yrkesmässig verksamhetsutövare som avses i lagen. Det här gör den rådande situationen klarare och är också rättvist mot de övriga aktörerna när det gäller skyldigheter som ska iakttas och konsekvenser om dessa försummas. För att undvika tolkningsproblem och för tydlighetens skull är det också ändamålsenligt att bolaget självt ansvarar för kravefterlevnaden i alla faser av drivningen.

Med stöd av det som anförs ovan föreslås en ändring i 2 § 13 punkten i skogsskadelagen så att den inkluderar två underpunkter varav den ena endast gäller bolaget. Den föreslagna underpunkt a innehåller utöver virkesägaren och innehavaren av avverkningsrätt ursprunglig avtalspart i ett sådant avtal som virkesägaren eller innehavaren av avverkningsrätt har ingått om utförande av drivning eller utöver det också transportarbete. Skyldigheterna enligt skogsskadelagen kan inte överföras på en underleverantör, utan hör till den aktör som är en ursprunglig avtalspart med virkesägaren eller innehavaren av avverkningsrätt. Underpunkten får också en tydligare struktur jämfört med gällande bestämmelse. Enligt den föreslagna underpunkt b betraktas framöver också en aktör som bedriver skogsbruk med ensamrätt på statsägd mark och levererar virke till kunder som en yrkesmässig verksamhetsutövare. Det är inte ändamålsenligt att ange bolagets namn i bestämmelsen eftersom det är tydligt vilken aktör som avses. Genom de föreslagna ändringarna utsträcks skogsskadelagens skyldigheter heltäckande till alla yrkesmässiga verksamhetsutövare i olika situationer i samband med anskaffning av virke.

3 §. Borttransport av virke från avverkningsplats och avlägg. Rotförsäljning är den vanligaste typen av virkeshandel. Med rotförsäljning avses ett avverkningsavtal enligt vilket skogsägaren till köparen säljer avverkningsrätten till de träd som anges i avtalet och enligt vilket köparen transporterar virket till användningsstället. Rotförsäljningens andel av virkeshandeln i enskilda skogar – med undantag av avverkning i skogsindustrins egna skogar – var 85 procent 2019. Vid rotförsäljning sköter köparen därmed drivningen, dvs. fäller och transporterar virket enligt vad som anges i avtalet. Innehållet i rotförsäljningsavtalen varierar dock bl.a. i fråga om när under drivningen säljarens äganderätt till virket övergår till köparen. I avtalet kan tidpunkten för övergången knytas t.ex. till fällning, mätning på någon annan plats än förädlingsplatsen, mätning vid fabriksmätning eller betalning av den avtalsenliga köpesumman. Den tidpunkt då äganderätten övergår från säljare till köpare är av betydelse eftersom äganderätten till virket påverkar vem eller vilken part som vissa skyldigheter i skogsskadelagen gäller. Virkessäljaren förstår inte nödvändigtvis alltid att hon eller han enligt villkoren i virkesförsäljningsavtalet kan vara ansvarig enligt skogsskadelagen. Leveransförsäljning är en ovanligare form av virkeshandel. Vid leveransförsäljning planerar och genomför skogsägaren avverkningen, fällningen och transporten av virket till lager vid vägrenar enligt vad som avtalas med virkesköparen. Vid leveransförsäljning äger säljaren i regel virket tills det lastas för transport till avlägget eller förädlingsplatsen.

Skogsskadelagen innehåller bestämmelser om skyldigheter för virkesägare. Med virke avses enligt 2 § 3 punkten i skogsskadelagen råvirke med bark med en stubbdiameter på mer än 10 centimeter som framställts för virkessortiment oberoende av användningsändamålet. I 3 § 2 mom. föreskrivs om tidsfrister som virkesägaren ska iaktta vid borttransport av avverkat barrträdsvirke från avverkningsplatser och avlägg. I 4 § 1 mom. finns bestämmelser om åtgärder som ska vidtas om virkesägaren inte transporterar bort virket enligt 3 § 2 mom. i skogsskadelagen.

För fullgörandet av skyldigheterna enligt skogsskadelagen är det ändamålsenligt att skyldigheten att iaktta 3 och 4 § inträder vid en viss lagenlig fas av drivningen. I nuläget avgörs tidpunkten enligt de ovan angivna skyldigheterna i skogsskadelagen av innehållet i ett privaträttsligt avtal om virkesförsäljning. För att den nuvarande situationen ska bli tydligare och mer konsekvent behöver skogsskadelagen ange den tidpunkt då virket vid rotförsäljning byter ägare med avseende på tillämpningen av skogsskadelagen. Ändringen utgör inget ingrepp i avtalsfriheten eftersom preciseringen av skogsskadelagen endast gäller de skyldigheter som föreskrivs i den lagen och inte övriga angelägenheter som virkessäljaren och virkesköparen avtalar om. Exempelvis ingriper man inte vid virkeshandel i avtalsvillkor om att äganderätten till virket överförs efter att köpesumman betalats. En sådan lagändring ger virkessäljarna en jämlik ställning vid rotförsäljning i förhållande till 3 och 4 § i skogsskadelagen. Vid leveransförsäljning har säljaren medvetet valt en transaktionsform där äganderätten kvarstår klart längre tid, dvs. i regel tills virket transporteras bort.

De situationer som tas upp i 5 § i skogsskadelagen (Borttransport av stamdelar och stubbar av tall och gran från skogsbestånd och avlägg) kan inte jämföras med situationerna i 3 och 4 §. I 3 och 4 § finns bestämmelser om borttransport av virke, medan 5 § gäller hantering av stamdelar och stubbar. Stamdelar uppstår t.ex. när man lumpar i rotändan på grund av röta som uppstått efter angrepp av rotticka. Stamdelar kan också lumpas från mitten av stammen på grund av kvistar eller krökar. Dessa delar är inte sådant virke som avses i 2 § 3 punkten i skogsskadelagen. I princip har fastighetsägaren inte äganderätt till stamdelarna eftersom ett träd som fällt inte längre är en beståndsdel av fastigheten och alltså inte hör till den. I villkoren i avtalet om överlåtelse av avverkningsrätt har virkesköparen samtidigt i de flesta fall endast avtalat om den del av de fällda träden som ska bli virkessortiment. Äganderätten till de stamdelar och stubbar som faller utanför avtalet kan inte genom lagstiftning överlåtas till en part som inte har yttrat sin vilja

om dem i avtalet om virkesförsäljning. Därför kvarstår fastighetsägaren som ägare av stamdelar och stubbar om inget annat anges i avtalet om virkesförsäljning. I 6 § i skogsskadelagen finns bestämmelser om avlägsnande av skadade träd från skogsbestånd och avlägg. Med skadade träd avses skadade tallar och granar från vilka skogsskadeinsekter kan spridas. Skyldigheterna enligt 6 § gäller trädens ägare.

Skogsskadelagen kräver att yrkesmässiga verksamhetsutövare är insatta i de åtgärder som förutsätts enligt lagen i samband med drivning, t.ex. täckning eller barkning. Enskilda skogsägare som genomför en rotförsäljning t.ex. en enda gång kan inte nödvändigtvis anses vara insatta i metoderna för ovannämnda åtgärder. Skogsägande på distans, som blir allt vanligare, möjliggör inte heller alltid att skyldigheterna iakttas inom de tidsfrister som anges i skogsskadelagen. En yrkesmässig verksamhetsutövars erfarenhet och resurser kan inte jämföras med virkessäljarens kompetensnivå vid bekämpning av skogsskador. Avsikten med den föreslagna ändringen är att skydda den svagare parten i ett rättsförhållande, dvs. virkessäljaren i förhållande till yrkesmässiga verksamhetsutövare. Den föreslagna ändringen bidrar också till lagens syfte enligt 1 §, dvs. att upprätthålla skogarnas goda hälsa och bekämpa skogsskador.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås det att 3 och 4 § i skogsskadelagen ändras så att de anger när virket byter ägare med tanke på tillämpningen av dessa paragrafer. Enligt de föreslagna ändringarna betraktas i 3 och 4 § i skogsskadelagen som virkesägare vid rotförsäljning virkesköparen från den tidpunkt då de träd som virkeshandeln gäller fälls. Ett avtalsvillkor som avviker från det som föreskrivs i detta moment är ogiltigt. Med den föreslagna definitionen är det klart vem som är virkesägare, och därmed är det entydigt vem skyldigheterna i de ovannämnda paragraferna gäller. Bestämmelserna är tvingande, vilket innebär att parterna inte kan avvika från dem genom att ingå ett avtal. Med andra ord är avtalsvillkor som strider mot tvingande lagstiftning ogiltiga, och 3 och 4 § i skogsskadelagen tillämpas. Det föreslagna 3 § 5 mom., varvid gällande 5 mom. blir 6 mom., innehåller också skogsskadelagens definition av rotförsäljning. Detta behövs för att åtskilja rotförsäljning från t.ex. leveransförsäljning. Med rotförsäljning avses enligt momentet ett avverkningsavtal enligt vilket skogsägaren till köparen säljer avverkningsrätten till de träd som anges i avtalet och enligt vilket köparen transporterar det virke som avses i 2 § 3 punkten till användningsstället. För att den lagtekniska tydligheten ska bevaras ingår 3 och 4 § båda i sin helhet i lagförslaget trots att en del av paragrafernas innehåll förblir oförändrat.

I anslutning till ändringarna föreslås en övergångsbestämmelse i samband med ikraftträdandet. Motiveringen för övergångsbestämmelsen finns i specialmotiveringen för ikraftträdandebestämmelsen (8 punkten). De föreslagna ändringarna behandlas också i avsnittet Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

Det föreslås att även innehållet i 3 § 3 mom. ändras. Bestämmelserna i 2 mom. 2 punkten tillämpas enligt den gällande 3 § 3 mom. inte på sådana enskilda travar av tallvirke eller energived av tall på en avverkningsplats eller ett avlägg som har en volym på högst 20 kubikmeter fast mått. En trave anses vara enskild om den är placerad på minst 200 meters avstånd från andra motsvarande travar. I den ovannämnda 2 mom. 2 punkten föreskrivs det om tidsfristerna för borttransport av avverkat tallvirke med skorpbark från avverkningsplats och avlägg.

Enligt den rapport från METULA-projektet som beskrivs ovan ökade inte det undersökta antalet mörghorror på tall avsevärt över den normala basnivån i närheten av tallvirkestravar med en volym under 50 kubikmeter fast mått. Enligt rapporten kan den gällande gränsen på 20 kubikmeter fast mått för borttransport av tallvirke med fog anses vara alltför strikt eftersom förlusten av årsskott i den omgivande skogen inte kan anses vara betydande, och enligt vad vi vet i dag är förlusterna minimala vid små virkestravar.

Med stöd av det som anförs ovan anges i det nya 3 § 3 mom. 50 kubikmeter fast mått i stället för gällande 20 kubikmeter fast mått som volymgräns för enskilda travar av tallvirke eller energived av tall. Ändringen befriar travar av tallvirke med en volym på högst 50 kubikmeter fast mått från tidsfristerna för borttransport. Inga andra ändringar föreslås i 3 § 3 mom.

Enligt 3 § 1 mom. i skogsskadelagen delas landet in i regionerna A, B och C på basis av förekomsten av skogsskadeinsekter och temperatursumman. Bestämmelser om dessa regioner har utfärdats med stöd av skogsskadelagens 3 § 5 mom. i statsrådets förordning om regionindelningen för borttransport av virke (1309/2013). Att genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om regionindelningarna är fortfarande nödvändigt för att man tillräckligt snabbt ska kunna reagera på skogsskador och bereda sig på spridning av skadorna genom att ändra regionindelningarna vid behov. Behovet av ändringar i statsrådets förordning behandlas i avsnittet Bestämmelser på lägre nivå än lag.

4 §. Alternativ till borttransport av virke. Den föreslagna ändringen av 4 § motiveras i samband med 3 §.

5 §. Borttransport av stamdelar och stubbar av tall och gran från skogsbestånd och avlägg. Enligt gällande 5 § 3 mom. ska ägaren handla i enlighet med 4 § om den som äger trävirke inte transporterar bort stamdelar så som det föreskrivs i 1 och 2 mom. Enligt förslaget ska orden ”den som äger trävirke” i momentet ersättas med ordet ”ägaren”. Efter ändringen överensstämmer bestämmelsens innehåll med lagens förarbeten (RP 119/2013 rd) och med 1 och 2 mom. som båda innehåller skyldigheter för ägaren, inte för den som äger trävirke. I gällande 3 mom. hänvisar dessutom trävirke till något annat än paragrafens övriga bestämmelser, som gäller stamdelar och stubbar. Dessa delar är inte sådant virke som avses i 2 § 3 punkten i skogsskadelagen.

8 a §. Bekämpning av rotticka. Enligt 8 a § 1 mom. i skogsskadelagen ska avverknings- i samband med beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning på mineraljordar och torvmark från ingången av maj till utgången av november sörja för bekämpning av rotticka inom ett riskområde för utbredning av rotticka. Bekämpningen ska utföras med en godtagbar bekämpningsmetod. Enligt momentet ska bekämpningsåtgärderna utföras i samband med beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning. I praktiken har det här lett till att avverkning som inte är sådan beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning som avses i skogslagen inte omfattas av skyldigheten att bekämpa rotticka. Ett exempel är avverkning enligt 5 b § i skogslagen (Avverkning på särskilda områden). Enligt detta 5 b § 1 mom. kan avverkningsområdena utföras på det sätt som områdets särskilda karaktär förutsätter om avverkningsområdet har en särskild betydelse för bevarande av skogens mångfald, för landskapet eller för mångbruk av skog. Enligt 2 mom. får dessutom skog som används till forskning, undervisning eller något annat särskilt ändamål behandlas på det sätt som användningsändamålet förutsätter. Även avverkning i kantzoner till kraftledningar och järnvägslinjer och andra motsvarande avverkningsområden faller utanför skyldigheten att bekämpa rotticka, eftersom det inte handlar om beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning. Genom att se till att rottickan bekämpas på ett så stort område som möjligt minskar man spridningsrisken också i de omgivande områdena.

Av de områden som nämns i 5 b § i skogslagen behöver områden som har en särskild betydelse för bevarande av skogens mångfald samt skog som används till forskning undantas från bekämpningen av rotticka genom den föreslagna ändringen av 8 a §. Det kan vara viktigt för att bevara mångfalden t.ex. på platser där sällsynta växt- och djurarter förekommer. Dessa områden är inte stora och därför medför det ingen betydande spridningsrisk om rottickan inte bekämpas där. Det är också ändamålsenligt att inte utsträcka bekämpningsskyldigheten till skogar som

forskningsinstitut, universitet och högskolor använder för forskning, om det finns en forskningsrelaterad grund. Bestämmelsen förhindrar dock inte bekämpning av rotticka om det är möjligt utan att störa pågående forskningsprojekt.

På andra särskilda områden och i kantzoner till kraftledningar, järnvägslinjer och andra motsvarande platser kan avverkningarna bli mycket omfattande, och därför är det viktigt att de här objekten omfattas av skyldigheten att bekämpa rotticka. Det är befogat också för att bekämpningen av rotticka och de övriga skyldigheterna i skogsskadelagen efter ändringen huvudsakligen gäller samma områden.

Med stöd av det som anförs ovan föreslås det att 8 a § 1 mom. i skogsskadelagen ändras så att orden ”beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning” ersätts med ordet ”avverkning”. Den föreslagna ändringen leder till att skogsskadelagens bestämmelser om bekämpning av rotticka tillämpas enhetligt på olika typer av avverkning. Inga andra ändringar föreslås i 1 mom.

Undantag vid låga temperaturer samt avverkning för husbehov omfattas inte heller framöver av skyldigheten att bekämpa rotticka. Enligt förslaget ska dessa undantag även i fortsättningen regleras i 8 a § 2 mom. i skogsskadelagen, enligt vilket det behöver dock inte sörjas för bekämpningen i samband med avverkningen, om lufttemperaturen är för låg för bekämpning eller det är fråga om husbehovsavverkning. Med avverkning för husbehov avses allmänt avverkning av konstruktionsvirke, brännved eller annat virke som används för gårdens behov. Dessa avverkningsmängder är oftast inte stora. Om träden används som råvara för kommersiell verksamhet utanför gården är det inte fråga om avverkning för husbehov. Avverkning för att sälja brännved räknas t.ex. inte som husbehovsavverkning. Enligt det föreslagna 8 a § 2 mom. behöver bekämpning inte heller utföras i samband med avverkning om avverkningsområdet har en särskild betydelse för bevarande av skogens mångfald på det sätt som avses i 5 b § 1 mom. i skogslagen eller om det är fråga om avverkning i skog som används till forskning i enlighet med 5 b § 2 mom. i skogslagen och om det med tanke på forskningen är motiverat att avstå från bekämpningen.

I samband med den föreslagna ändringen av 8 a § i skogsskadelagen förblir bemyndigandet i 3 mom. detsamma i fråga om bemyndigandets innehåll. Momentet inkluderas dock i samband med ändringen av paragrafen för att bevara den lagtekniska helheten.

10 a §. *Vissa krav som gäller ersättningstagare till följd av Europeiska unionens lagstiftning.* Den föreslagna bestämmelsen ingår med samma ordalydelse i den gällande skogsskadelagen. På grund av EU:s regler om statligt stöd gäller den dock temporärt fram till den 31 december 2021. I den aktuella 10 a § föreskrivs att i skogsskadelagens 10 § avsedd ersättning inte beviljas om ersättningstagaren för ersättning av skador som avses i 10 § har fått annat offentligt stöd eller stöd via skattesystemet eller vardera. I 10 a § 2 mom. föreskrivs att stödmottagarna inte får vara företag i svårigheter. Inte heller företag som har oreglerade återbetalningskrav till följd av ett tidigare kommissionsbeslut som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden kan vara stödmottagare. Paragrafen 10 a § behövs även framöver på grund av ersättningsbestämmelsen i 10 §. I följande stycke redogörs för den bestämmelsens giltighetstid. I förarbetena till skogsskadelagen (RP 261/2018 rd) beskrivs EU:s regler för statligt stöd, som har samband med bestämmelsen.

Kommissionen godkände stödordningen för ersättning av skogsskador den 17 maj 2018, och enligt kommissionens beslut (ärendenummer SA.47083) är ordningen i kraft fram till den 31 december 2021. Stödordningen inbegriper ett ersättningsförfarande enligt 10 § för kostnader och skador till följd av bekämpning av omfattande skogsskador. Kommissionen ser över sina

regler om statligt stöd och har i det sammanhanget beslutat att förlänga giltighetstiden för riktlinjerna om statligt stöd i jord- och skogsbrukssektorn. Stödordningen för ersättning av skogsskador har anmälts till kommissionen i en s.k. gruppnotifikation som kommissionen godkände den 16 december 2020. Bestämmelsen om ersättning av skogsskador får enligt kommissionens sistnämnda beslut gälla fram till den 31 december 2022. Därför föreslås det att ikraftträdandebestämmelsen (28 § 1 mom.) i skogsskadelagen ändras så att giltighetstiden för den statsrådsförordning som nämns i momentet överensstämmer med kommissionens ovannämnda beslut, dvs. att förordningen gäller fram till utgången av 2022. Statsrådets förordning om ikraftträdande av 10 § i lagen om bekämpning av skogsskador (356/2019) föreskriver enbart om ikraftträdandet av 10 § i skogsskadelagen.

18 §. Skyldighet att ha egenkontroll. Skogsskadelagens 18 § innehåller skyldigheter för yrkesmässiga verksamhetsutövare om ordnande av egenkontroll. Egenkontrollen omfattar planering och genomförande av egenkontrollen samt uppföljning av utfallet. Tonvikten i egenkontrollen ligger på borttransport av virke från avverkningsplatser och avlägg samt lagring av virke i terminallager och fabrikslager. Yrkesmässiga verksamhetsutövare har i regel numera system med vilka de noggrant kan följa var det finns virkeslager vid en viss tidpunkt.

Skogsskadelagens 15 § innehåller bestämmelser om skogscentralens rätt att utföra inspektioner och 16 § om skogscentralens rätt att få upplysningar. Skogscentralen övervakar yrkesmässiga verksamhetsutövares egenkontroll utifrån en riskbedömning och slumpmässiga stickprov i enlighet med sin tillsynsplan. Vid inspektioner har skogscentralen rätt att enligt 15 § 2 mom. i skogsskadelagen få uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att inspektionen och tillsynen ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt. Om en plan för egenkontroll har upprättats är även den en sådan handling.

För att effektivisera verkställigheten och övervakningen av skogsskadelagen är det ändamålsenligt att ålägga yrkesmässiga verksamhetsutövare att göra upp skriftliga planer för egenkontroll. De flesta har redan en sådan plan, men hela verksamhetsfältet behöver planmässigt ha beredskap att iakttä skyldigheterna i skogsskadelagen. På skogscentralens webbplats ([metsakeskus.fi](https://www.metsakeskus.fi)) finns en finskspråkig mall för planen för egenkontroll. <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/metsatuholaki-omavalvontasuunnitelma-malli.pdf>

Det är inte tidskrävande att utarbeta en plan för egenkontroll, i synnerhet eftersom en mall finns att tillgå. Med en skriftlig plan går eventuella inspektioner snabbare. Planen för egenkontroll behöver inte skickas till skogscentralen för att godkännas. I samband med inspektioner kan man också systematiskt gå igenom eventuella ändringsbehov i den yrkesmässiga verksamhetsutövarens gällande plan för egenkontroll.

Inga ändringar föreslås i 18 § 1 mom. Momentet inkluderas dock i samband med ändringen av paragrafen för att bevara den lagtekniska helheten. Till den föreslagna paragrafens 2 mom. fogas en mening om att en yrkesmässig verksamhetsutövare för genomförandet av egenkontrollen ska utarbeta en skriftlig plan för egenkontroll. I momentet kvarstår den gällande skyldigheten att utse en person som är ansvarig för egenkontrollen.

I 3 mom. finns ett bemyndigande för jord- och skogsbruksministeriet att utfärda förordningar.

28 §. Ikraftträdande. Den föreslagna ändringen av ikraftträdandebestämmelsen i skogsskadelagen (28 § 1 mom.) har samband med 10 a § i skogsskadelagen. Därför har motiveringen till denna bestämmelse sammanförts med motiveringen till den föreslagna 10 a §.

7 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Propositionen ändrar inte innehållet i de gällande bemyndigandena i skogsskadelagen förutom när det gäller det nya bemyndigandet för jord- och skogsbruksministeriet att utfärda förordningar. Avsikten är ändå att med stöd av de gällande bemyndigandena utfärda statsrådsförordningar med nytt innehåll med stöd av 3 § 6 mom. och 8 a § 3 mom. i skogsskadelagen.

Enligt 3 § 5 mom., framöver 6 mom., i skogsskadelagen utfärdas bestämmelser om regionerna A, B och C genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om dessa regioner finns i statsrådets förordning om regionindelningen för borttransport av virke. I 3 § 2 mom. i skogsskadelagen finns bestämmelser om tidsfrister i dessa regioner för borttransport av virke med bark från skogar och avlägg för att förebygga insektsskador. I den METULA-projektrapport som nämns ovan utredes behovet av att tidigarelägga tidsfristerna för borttransport av granvirke med bark från skogar och avlägg i synnerhet i skogsskadelagens region B med tanke på granbarkborrens utveckling till vuxen individ. Enligt rapporten finns ett klart behov av att tidigarelägga borttransporten av granvirke med bark i region B. Den nuvarande situationen kan enligt rapporten hanteras genom att de sydliga delarna av region B, dvs. landskapen Södra Savolax, Birkaland och Satakunta, ansluts till region A så att deras nya tidsfrist blir den 15 juli.

Till skogscentralens uppgifter hör beredskapen inför skogsskador, bl.a. insekts- och svampskador. Enligt 12 § 1 mom. i skogsskadelagen ska skogscentralen bistå Naturresursinstitutet vid uppföljningen av förekomsten och utbredningen av växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador. Anmälan om användning av skog är viktig för denna uppföljning. Skogsskador, t.ex. insektsskador, ska antecknas i anmälan om skadan har lett till planer på avverkning. Utifrån de här anmälningarna sammanställer och uppdaterar skogscentralen kartor över insektsskador, som för 2012–2020 visar att avverkningarna på grund av skador från granbarkborren har brett ut sig allt längre norrut i östra Finland. Av den anledningen är det ändamålsenligt att uppdatera gränsen för region A också i östra Finland. Det är inte ändamålsenligt att ansluta hela landskap till region A, utan utvidgningen skulle endast gälla vissa kommuner och städer i Mellersta Finland, Norra Karelen och Norra Savolax. De kommuner som föreslås anslutas till region A anges i det utkast till statsrådets förordning som finns som bilaga till regeringens proposition.

Förslaget i METULA-rapporten eller den ovan beskrivna uppföljningen av insektsskador medför inget behov av ändringar i 3 § 2 mom. i skogsskadelagen, som föreskriver om den ovan nämnda tidsfristen, eftersom bestämmelserna om regionindelningen finns i den ovannämnda statsrådsförordningen. Statsrådets förordning bör ändras för att bättre kunna begränsa skadorna på grund av granbarkborren. Avsikten är att framöver i förordningen föreskriva att landskapen Södra Savolax, Birkaland och Satakunta hör till region A i stället för region B som i dag. Dessutom flyttas vissa särskilt angivna kommuner i landskapen Mellersta Finland, Norra Karelen och Norra Savolax till region A.

Jord- och skogsbruksministeriet följer hur granbarkborrens utbredningsområde utvecklas och föreslår uppdateringar i regionindelningen i den ovan avsedda statsrådsförordningen även efter 2022 om situationen kräver det.

En ändring av skogsskadelagen som trädde i kraft i april 2016 gjorde bekämpning av rotticka förpliktande. I skogsskadelagen föreskrivs i samband med beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning om en skyldighet att behandla stubbar för att förebygga skador på grund av rotticka. Specialmotiveringen för 8 a § redogör för föreslagna ändringar som med några undantag utsträcker skyldigheten till i princip all avverkning, inte enbart beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning. Enligt 8 a § 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om riskområden för utbredning av rotticka, bekämpningsobjekt, godtagbara bekämpningsmetoder

och den avgränsning i fråga om lufttemperaturen som avses i 2 mom. genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om dessa frågor finns i statsrådets förordning om bekämpning av rotticka (264/2016). Enligt förordningen är riskområdena för utbredning av rotticka mellersta delen av Finland och södra delen av Finland, som avses i 1 § i statsrådets förordning om hållbar skötsel och användning av skog (1308/2013). Förordningen definierar granbestånd på mineraljordar och torvmark samt tallar på mineraljordar som bekämpningsobjekt i riskområdena.

I avsnittet Nuläge och bedömning av nuläget redogörs för bekämpningen av rotticka. Gruppen svampsjukdomar är den mest betydande skadegöraren som försvagar våra skogars hälsa. Rottickan är den kommersiellt sett mest skadliga av dem.

I rapporten från METULA-projektet behandlades möjligheterna att utvidga stubbehandlings-skyldigheten vid bekämpningen av rotticka till tallbestånd på torvmark. Om en tallskog infekteras av rotticka minskar avverkningsuttaget eftersom en del av träden dör av rotröta. Enligt resultaten är stubbehandling ekonomiskt sett lönsammast i södra Finland. Utöver en rent företagsekonomisk analys behöver stubbehandlingens betydelse enligt rapporten utvärderas mer övergripande med betoning på den preventiva aspekt som är typisk för skogsskadelagen. På riksnivå och samhällsnivå bör bekämpningen av rotticka vara baserad på principen om förebyggande, vilket också är fallet med bekämpningen av de skador som granbarkborren orsakar. När ett friskt tallbestånd angrips av rotticka och påföljande rotröta kan sjukdomen inte längre elimineras med bekämpningsåtgärder. Sjukdomen fortsätter breda ut sig från träd till träd och till följande generation av träd.

De forskningsdata som presenteras i METULA-projektets rapport visar att det är viktigt att statsrådets förordning om bekämpning av rotticka ändras för att förebygga rottickans utbredning genom att också talldominerade skogar på torvmark i södra Finland omfattas av stubbehandlingskravet. Avsikten är att förordningen ska ändras så att en ny 1 § 2 mom. 3 punkt fogas till den. Enligt den nya punkten ska rotticka bekämpas där volymen av skogsbeståndets trädbestånd på torvmark i södra delen av Finland före avverkningsuttaget till mer än 50 procent utgörs av tall eller gran eller av vardera sammanlagt. Inga andra ändringar föreslås i förordningen.

De ovannämnda förordningarna avses träda i kraft samtidigt som den föreslagna lagen. Förordningsutkastet finns som bilagor till regeringens proposition.

I 18 § 3 mom. i lagförslaget föreslås att bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i planen för egenkontroll kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. På skogscentralens webbplats finns en mall för planen för egenkontroll som yrkesmässiga verksamhetsutövare kan använda. Bemyndigandet att utfärda förordning kan behövas om det framkommer stora variationer eller brister i planernas innehåll i samband med inspektionerna.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen om ändring och temporär ändring av lagen om bekämpning av skogsskador ska träda i kraft den 1 januari 2022 emellertid, så att lagens 10 a § gäller till och med den 31 december 2022. Enligt förslaget ska 3 § 5 mom. och 4 § 2 mom. i skogsskadelagen inte tillämpas på avtal om rotförsäljning och som ingåtts före lagen träder i kraft. Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis är det vanligen förbjudet att retroaktivt ingripa i förmögenhetsrättsliga avtalsförhållanden mellan enskilda. Därför föreslås det att ett 2 mom. fogas till ikraftträdandebestämmelsen. Enligt det momentet vad som föreskrivs i 3 § 5 mom. och 4 § 2 mom. tillämpas inte på sådana avtal om rotförsäljning som ingåtts före 2022.

9 Verkställighet och uppföljning

Enligt 13 § i skogsskadelagen svarar skogscentralen för verkställigheten av lagstiftningen om skogsskador, för tillsynen över att den följs samt för organiseringen av tillsynen. I avsnittet om de huvudsakliga konsekvenserna uppges att cirka 90 dagsverken på årsnivå krävs för tillsynen över efterlevnaden av skogsskadelagen. Organiseringen av tillsynen vid skogscentralen ska baseras på skogscentralens tillsynsplan för bekämpning av skogsskador, som godkänns av jord- och skogsbruksministeriet med stöd av 17 § i skogsskadelagen.

Naturresursinstitutet ska enligt 12 § i skogsskadelagen med bistånd av Finlands skogscentral följa och förutse förekomsten och utbredningen av växtsjukdomar och skadedjur som orsakar skogsskador samt undersöka sambandet mellan skadornas orsak och verkan och deras ekonomiska betydelse. Naturresursinstitutet bedriver uppföljning i enlighet med denna bestämmelse, och framöver ska också uppföljning av de ändringar som föreslås i den här propositionen ingå. I uppföljningen deltar också skogscentralen och vissa frivilliga branschaktörer och skogsägare.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

10.1 Inledning

I propositionen finns två frågor som berör de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen. De föreslagna ändringarna i skogsskadelagen berör grundlagens 15 § (Egendomsskydd) och 18 § (Näringsfrihet och rätt till arbete).

I propositionen föreslås inga nya uppgifter för skogscentralen. När det gäller de i 124 § i grundlagen avsedda förutsättningarna att överföra offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter hänvisas till förarbetena till regeringens proposition om skogsskadelagen, där frågan motiveras detaljerat (RP 119/2013 rd, 4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning, Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter, <https://www.finlex.fi/sv/esitykset/he/2013/20130119.pdf>). Propositionen har också en koppling till bestämmelsen om bemyndigande att utfärda förordningar i grundlagens 80 §, eftersom det föreslås att skogsskadelagens bemyndiganden kompletteras med ett nytt bemyndigande för jord- och skogsbruksministeriet att utfärda förordningar.

De grundläggande fri- och rättigheterna skyddar endast indirekt juridiska personer, eftersom ett ingrepp i en juridisk persons ställning kan innebära ett ingrepp i rättigheterna för de individer som står bakom den juridiska personen. Det blir tydligare vilka parter som ansvarar för att skogsskadelagens bestämmelser följs då Forststyrelsen definieras som yrkesmässig verksamhetsutövare i den nya 13 punkten som föreslås i 2 § (Definitioner) i skogsskadelagen. Forststyrelsen bedriver skogsbruk genom sitt dotterbolag som har ensamrätt att bedriva skogsbruk på statsägd mark. Bakom den ovannämnda skogsbruksverksamheten finns inga fysiska personer som ägare, och därför innebär tillägget i 2 § 13 punkten inget ingrepp i en individs rättsliga ställning.

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. I de ovannämnda förarbetena till skogsskadelagen granskas denna bestämmelse om grundläggande fri- och rättigheter i förhållande till de begränsningar och skyldigheter som skogsskadelagen föreskriver för skogsägare och virkesägare. Nedan redogörs för lagförslagets 3–5 § och 8 a § i förhållande till 15 § 1 mom. i grundlagen.

10.2 Virkesägare

I de föreslagna ändringarna i 3 och 4 § anges den tidpunkt från vilken virkesköpare betraktas som virkesägare som ska iakttas 3 och 4 § i skogsskadelagen. Enligt paragraferna går det inte att avvika från bestämmelsen genom ett avtal mellan parterna i virkeshandeln. Avsikten är enligt 2 mom. i lagförslaget ikraftträdandebestämmelse att bestämmelsen inte ska gälla avtal om rot-försäljning och som ingåtts före lagens ikraftträdande, dvs. före 2022.

Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt (GrUU 15/2004 rd) är avtalsfriheten inte uttryckligen tryggad i grundlagen, men också den skyddas i viss mån av generalklausulen om egendoms-skydd i grundlagens 15 § 1 mom. I grundlagsutskottets tolkningspraxis (GrUU 5/2002 rd och GrUU 33/1998 rd) konstateras att en bestämmelse enligt vilken en lag tillämpas också på avtal som ingåtts innan lagen trädde i kraft ingriper i befintliga avtals innehåll. Utskottet har i sin tolkningspraxis ställt sig negativt till sådana retroaktiva ingrepp, även om okränkbarheten i ett avtalsförhållande inte varit en absolut regel. Grundlagsutskottet konstaterar (GrUU 26/2008 rd) att reglering av avtalsrätt i princip hör till vanlig lagstiftning. Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt (GrUU 5/2002 rd) bör lagstiftning som gör intrång på egendomsskyddet dock bedömas utifrån de allmänna förutsättningarna för begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet konstaterar (GrUU 9/2017 rd) att begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna enligt utskottets etablerade praxis ska vara förenliga med proportionalitetskravet, vilket bl.a. innebär att begränsningarna ska vara nödvändiga för att ett godtagbart mål ska uppnås. Utskottet konstaterar dessutom i sitt utlåtande (GrUU 19/2006 rd) att begränsningen ska vara nödvändig för att ett godtagbart mål ska uppnås, och inte får gå längre än vad som är motiverat med beaktande av det samhälleliga intresset bakom begränsningen i relation till de grundläggande fri- och rättigheter som begränsas.

De föreslagna ändringarna innebär inget retroaktivt ingrepp i innehållet i gällande avtal om virkesförsäljning eftersom den träder i kraft vid ingången av 2022 och gäller avtal som ingås efter den tidpunkten. Ändringarna ingriper inte heller i frågan om den andra avtalsparten får eller inte får äganderätt till föremålet för avtalet – i detta fall virket. Bestämmelserna är exakt avgränsade endast till utförandet av de bekämpningsåtgärder som anges i 3 och 4 § i skogsskadelagen, och ingreppet i det egentliga avtalet om virkesförsäljning är därmed mycket begränsat. Bestämmelsen är av tvingande natur, dvs. ett avtalsvillkor som avviker från det som föreskrivs i det föreslagna momentet är ogiltigt.

Avsikten med begränsningen är att upprätthålla skogarnas goda hälsa genom att bekämpa skogsskador vid rätt tidpunkt och på rätt sätt. Grundlagsutskottet har konstaterat att det finns vägande samhälleliga skäl för egendomsrelaterad reglering om lagens mål medverkar till att naturens och miljöns mångfald kan bevaras på det sätt som 20 § 1 mom. i grundlagen föreskriver (GrUU 33/2008 rd). Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt är behovet att trygga skogsbruket livsviktigt för Finlands samhällsekonomi (GrUU 22/1996 rd). För att skogsresurserna ska bevaras för framtida generationer är det viktigt att upprätthålla skogarnas goda hälsa.

Med tanke på det som anförs ovan är det viktigt med en tydlig gränsdragning som anger när virket byter ägare, eftersom detta påverkar vem som är skyldig att fullgöra skyldigheterna i skogsskadelagen. Virkesköparen är vanligen en yrkesmässig verksamhetsutövare som har en annan kunskaps- och resursnivå än virkesförsäljaren när det gäller skyldigheterna i 3 § (Borttransport av virke från avverkningsplats och avlägg) och 4 § (Alternativ till borttransport av virke) i skogsskadelagen. Ändringarna stöder också ett mål som är viktigt för samhället, dvs.

bevarandet av skogsresurserna för kommande generationer. De föreslagna ändringarna är avgränsade så att de endast gäller vissa paragrafer i skogsskadelagen, och föreskriver inga orimliga skyldigheter. Ändringarna bidrar också till skyddet för den svagare avtalsparten. Det ingrepp i avtalsfriheten som de föreslagna ändringarna innebär kan anses vara nödvändigt och proportionerligt i förhållande till den uppnådda nyttan.

10.3 Borttransport av virke samt stamdelar och stubbar

I skogsskadelagen föreskrivs om begränsningar i det skogsbruk som skogsägaren bedriver samt skyldigheter i samband med drivningsåtgärder. Ändringen av 3 § i skogsskadelagen innebär en lindring jämfört med kraven i den gällande skogsskadelagen. Det föreslagna 3 § 3 mom. befriar tallvirkestravar med en volym på upp till 50 kubikmeter fast mått från tidsfristerna för borttransport, då den gällande övre gränsen är 20 kubikmeter fast mått. Inga andra ändringar föreslås i 3 § 3 mom. Den föreslagna ändringen i 3 § 3 mom. behandlas inte mer ingående i detta sammanhang eftersom den inte medför några nya begränsningar eller skyldigheter. I förarbetena till skogsskadelagen har 3 § behandlats i förhållande till det grundlagsenliga egendomsskyddet.

Ändringen av 5 § 3 mom. ändrar i praktiken inte ägarens skyldigheter. Ändringen förenhetligar och förtydligar innehållet i 5 § så att den som rubriken anger gäller borttransport av stamdelar och stubbar av tall och gran från skogsbestånd och avlägg. Bestämmelsen är från första början inte avsedd att reglera virkeshantering utan skyldigheterna i samband med borttransport av stamdelar och stubbar. I paragrafens specialmotivering redogörs närmare för ändringsbehovet.

10.4 Bekämpning av rotticka

Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis konstaterat att grundlagen inte skyddar egendom mot alla användningsbegränsningar, och att ägarens rättigheter kan begränsas genom en lag som uppfyller de allmänna krav som ställs på lagar som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 32/2010 rd, s. 4/I och GrUU 8/1996 rd).

Enligt grundlagsutskottet (GrUU 19/2006 rd) måste man när regleringen bedöms fästa uppmärksamhet vid proportionalitetskravet, som hör till de allmänna förutsättningarna för att begränsa de grundläggande rättigheterna. Begränsningen ska därmed vara nödvändig för att ett godtagbart mål ska uppnås, och får inte gå längre än vad som är motiverat med beaktande av det samhälleliga intresset bakom begränsningen i relation till de grundläggande fri- och rättigheter som begränsas. Om proportionalitetskravet har grundlagsutskottet konstaterat (GrUU 5/2000 rd) att det vid bedömningen av inskränkningens acceptabilitet i sista hand är fråga om huruvida inskränkningen kränker ägarens rätt till normal, skälig och förnuftig användning av sin egendom.

Skogsskadelagens 8 a § om bekämpning av rotticka gäller en skyldighet med anknytning till användning av egendom. Enligt 8 a § i skogsskadelagen ska avverkare i samband med beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning på mineraljordar och torvmark sörja för bekämpning av rotticka. Bekämpningen är avverkarens skyldighet. Med avverkare avses enligt definitionen i 2 a § i skogslagen markägaren eller, när avverkningsrätten har överlåtits till någon annan, den som innehar rätten.

Enligt paragrafen ska bekämpningsåtgärderna utföras i samband med beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning. I praktiken har det här lett till att avverkningar som inte betraktas som beståndsvårdande avverkning eller förnyelseavverkning inte berörs av den ovannämnda skyldigheten. Sådana görs t.ex. på särskilda områden enligt skogslagen och i kantzoner till kraftledningar och järnvägslinjer och andra motsvarande platser. De här avverkningarna kan bli

mycket omfattande. Det är viktigt och stöder allmän praxis att rottickan bekämpas också där. På grund av det som anförs ovan föreslås i 8 a § en ändring som utsträcker bekämpningen av rotticka till nya områden.

Den föreslagna ändringen leder till att skogsskadelagens bestämmelser om bekämpning av rotticka tillämpas enhetligt på olika typer av avverkning. Det har dock ansetts vara ändamålsenligt att utesluta vissa områden som har en särskild betydelse för bevarande av skogens mångfald från bekämpningen av rotticka. Det här är förenligt med ansvaret för miljön enligt 20 § i grundlagen. Inte heller skogar som används för forskning ska omfattas av bekämpningsskyldigheten om det med tanke på forskningen finns en orsak att avstå från bekämpningen.

Som det framförs ovan är det viktigt att upprätthålla skogarnas goda hälsa för att skogsresurserna ska bevaras för framtida generationer. Den föreslagna bestämmelsen kan anses vara nödvändig för att uppnå detta, så att bekämpningen av rotticka kan utföras så omfattande som möjligt vid olika typer av avverkning och utbredningen av rotröta som orsakas av rotticka stoppas. Utvidgningen av tillämpningsområdet för den gällande 8 a § till i regel alla typer av avverkning kan anses vara proportionerlig i förhållande till det eftersträvade målet.

10.5 Skyldighet att ha egenkontroll

Enligt 18 § i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Enligt grundlagsutskottet ska inskränkningar i näringsfriheten vara exakta och noggrant avgränsade, och deras omfattning och förutsättningar ska framgå av lagen (GrUU 31/2018 rd och GrUU 20/2010 rd). I de ovannämnda förarbetena till skogsskadelagen granskas denna bestämmelse om grundläggande fri- och rättigheter i förhållande till skogsskadelagens skyldigheter för yrkesmässiga verksamhetsutövare.

Definitionen av yrkesmässiga verksamhetsutövare i 2 § 13 punkten i skogsskadelagen är för närvarande inte tillräckligt omfattande eftersom den endast gäller virkesägare och innehavare av avverkningsrätt. Avsikten är att definitionen i 2 § 13 punkten ska preciseras så att den också inbegriper parter som avtalsbaserat utför drivning och relaterad transport. Närmast eliminerar tillägget en oklarhet eftersom definitionen ännu inte har lett till varierande praxis när det gäller hur olika skogsaktörer iakttar skogsskadelagen i den praktiska verksamheten. Det kan inte anses vara fråga om nya betydande skyldigheter som innebär en faktisk inskränkning av näringsfriheten. Tillägget bidrar till att trygga skogarnas goda hälsa. Utvidgningen av skyldigheterna i samband med egenkontrollen till nya aktörer ger dessa samma ställning som dem som för närvarande betraktas som yrkesmässiga verksamhetsutövare.

Skogsskadelagens 18 § innehåller en skyldighet att ha egenkontroll och 19 § en anmälnings-skyldighet för yrkesmässiga verksamhetsutövare. I samband med dessa fogas till 18 § 2 mom. en bestämmelse om att en yrkesmässig verksamhetsutövare för genomförandet av egenkontrollen ska utarbeta en skriftlig plan för egenkontroll. Bestämmelsen förutsätter inte att planen skickas till skogscentralen eller godkänns där. Det är nödvändigt att alla aktörer har planmässig beredskap att iaktta skyldigheterna i skogsskadelagen.

Utarbetandet av planen kan anses vara en smärre skyldighet i synnerhet eftersom det finns en mall på skogscentralens webbplats (metsakeskus.fi). Eftersom den föreslagna skyldigheten är ringa anses det i förslaget att skyldigheten att ha egenkontroll med det föreslagna tillägget inte blir så betydande att den utgör någon egentlig inskränkning av näringsfriheten.

10.6 Delegering av lagstiftningsbehörighet

Delegeringen av lagstiftningsbehörighet begränsas av 80 § 1 mom. i grundlagen. Enligt det momentet ska genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Den som utfärdar en förordning kan dock genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om detaljer i samband med individens rättigheter och skyldigheter. Bemyndigandet ska vara exakt och noga avgränsat. När man bedömer om en delegering av lagstiftningsmakt är tillåten fästs enligt grundlagsutskottets etablerade praxis generellt avseende vid att bemyndigandet ska vara exakt och noggrant avgränsat (RP 1/1998 rd, s. 134 och GrUU 11/1999 rd). Enligt 18 § 2 mom. i lagförslaget ska en yrkesmässig verksamhetsutövare för genomförandet av egenkontrollen utarbeta en skriftlig plan för egenkontroll.

När man bedömer huruvida statsrådet eller ett ministerium ska bemyndigas att utfärda förordningar var utgångspunkten i samband med grundlagsreformen att statsrådets allmänna sammanträde ska utfärda förordningar om vittsyftande och principiellt viktiga ärenden samt sådana andra ärenden vars betydelse kräver det. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis också lyft fram att en utgångspunkt i fråga om 80 § 1 mom. i grundlagen är att ministerier närmast kan bemyndigas att utfärda förordningar om frågor av teknisk natur och frågor som har ringa samhälls- eller politisk betydelse (GrUU 33/2004 rd).

Enligt det föreslagna 18 § 3 mom. bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i planen för egenkontroll kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. Jord- och skogsbruksministeriets bemyndigande gäller en helhet av teknisk natur eftersom det handlar om innehållet i de uppgifter som ska ingå i planen för egenkontroll. Bemyndigandets betydelse kan anses vara så ringa att det inte kräver behandling i statsrådet. Enligt det som anförts ovan bör ministeriets förordning anses vara rätt författningsnivå i detta sammanhang.

På de grunder som nämns ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om bekämpning av skogsskador

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013) 2 § 13 punkten, 3 och 4 §, 5 § 3 mom., 8 a och 18 § samt 28 § 1 mom., av dem 8 a § sådan den lyder i lag 228/2016, 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 228/2016 och 28 § 1 mom. sådant det lyder i lag 341/2019, samt

fogas temporärt till lagen en ny 10 a § som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

13) *yrkesmässig verksamhetsutövare* en aktör

a) som utövar drivning och yrkesmässigt köper upp virke eller avverkningsrätt för förädling eller förmedling och som är virkesägare eller innehavare av avverkningsrätt eller ursprunglig avtalspart i ett sådant avtal som virkesägaren eller innehavaren av avverkningsrätt har ingått om utförande av drivning eller utöver det också transportarbete; med yrkesmässig verksamhetsutövare avses dock inte sådana delägarlag för samfällda skogar eller sådana delägarlag för i lagen om samfälligheter (758/1989) avsedda samfälligheter av vars andelar minst hälften ägs av fysiska personer, eller

b) som bedriver skogsbruk med ensamrätt på statsägd mark och levererar virke till kunder.

3 §

Borttransport av virke från avverkningsplats och avlägg

På basis av förekomsten av skogsskadeinsekter och temperatursumman delas landet in i regionerna A, B och C.

Virkesägaren ska se till att

1) granvirke som avverkats mellan den 1 september föregående år och 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 15 juli inom region A, senast den 24 juli inom region B och senast den 15 augusti inom region C,

2) tallvirke med skorp bark som avverkats mellan den 1 september föregående år och den 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 1 juli inom region A och B och senast den 15 juli inom region C, och

3) granvirke som avverkats mellan den 1 juni och den 31 augusti innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser eller avlägg inom 30 dagar från avverkningen inom region A.

Bestämmelserna i 2 mom. 2 punkten tillämpas inte på sådana enskilda travar av tallvirke eller energived av tall på en avverkningsplats eller ett avlägg som har en volym på högst 50 kubikmeter fast mått. En trave anses vara enskild om den är placerad på minst 200 meters avstånd från andra motsvarande travar.

Bestämmelserna i 2 mom. tillämpas inte på virkestravar där högst hälften av volymen består av tall- eller granvirke med en stubbdiameter på mera än 10 centimeter.

Vid tillämpningen av denna paragraf betraktas som virkesägare vid rotförsäljning virkesköparen från den tidpunkt då de träd som virkeshandeln gäller fälls. Med *rotförsäljning* avses i denna lag ett avverkningsavtal enligt vilket skogsägaren till köparen säljer avverkningsrätten till de träd som anges i avtalet och enligt vilket köparen transporterar det virke som avses i 2 § 3 punkten till användningsstället. Ett avtalsvillkor som avviker från det som föreskrivs i detta moment är ogiltigt.

Bestämmelser om regionerna A, B och C utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 §

Alternativ till borttransport av virke

Om virkesägaren inte transporterar bort sitt virke på det sätt som föreskrivs i 3 § 2 mom., ska ägaren

- 1) täcka virket,
- 2) bevattna virket,
- 3) transportera bort virkestravens översta lager,
- 4) barka virket,
- 5) behandla virket med ett godkänt växtskyddsmedel mot angrepp från skadeinsekter,
- 6) placera tallvirke tillräckligt långt från skogsbestånd med samma trädslag,
- 7) täcka in det översta lagret av en tallvirkestrave med ett lager lövträd,
- 8) täcka in det översta lagret av en granvirkestrave med ett lager lövträd eller med ett lager tall som har en stubbdiameter på mindre än 10 centimeter och saknar skorpbark, eller
- 9) på något annat än i 1—8 avsett sätt se till att skogsskadeinsekter inte i väsentlig mån kan sprida sig från virket.

Vad som i 3 § 5 mom. föreskrivs om virkesägare ska också iakttas vid tillämpningen av denna paragraf.

Närmare bestämmelser om de åtgärder som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

5 §

Borttransport av stamdelar och stubbar av tall och gran från skogsbestånd och avlägg

Om ägaren inte transporterar bort stamdelar på det sätt som föreskrivs i 1 och 2 mom., ska ägaren handla i enlighet med 4 §.

8 a §

Bekämpning av rotticka

Avverkare ska i samband med avverkning på mineraljordar och torvmark från ingången av maj till utgången av november sörja för bekämpning av rotticka inom ett riskområde för utbredning av rotticka. Bekämpningen ska utföras med en godtagbar bekämpningsmetod.

Det behöver dock inte sörjas för bekämpningen i samband med avverkningen, om

- 1) lufttemperaturen är för låg för bekämpning,
- 2) det är fråga om husbehovsavverkning,
- 3) avverkningsområdet har en särskild betydelse för bevarande av skogens mångfald på det sätt som avses i 5 b § 1 mom. i skogslagen, eller

4) det är fråga om avverkning i skog som används till forskning i enlighet med 5 b § 2 mom. i skogslagen och det med tanke på forskningen är motiverat att avstå från bekämpningen.

Närmare bestämmelser om riskområden för utbredning av rotticka, bekämpningsobjekt, godtagbara bekämpningsmetoder och den avgränsning i fråga om den lufttemperatur som avses i 2 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 a §

Vissa krav som gäller ersättningstagare till följd av Europeiska unionens lagstiftning

I 10 § avsedd ersättning beviljas inte om ersättningstagaren för ersättning av skador som avses i den paragrafen har fått annat offentligt stöd eller stöd via skattesystemet eller vardera. Ersättning som beviljats med stöd av denna lag återkrävs om det efter utbetalningen av ersättning framgår att det för ersättning av skador som avses i 10 § har använts annat offentligt stöd eller stöd via skattesystemet eller vardera.

Den ersättning som avses i 10 § beviljas som sådant stöd som avses i kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, om ersättningstagaren är ett företag i svårigheter eller inte har iakttagit ett i 1 § i lagen om tillämpning av vissa av Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd (300/2001) avsett beslut om återkrav av stöd som baserar sig på ett tidigare beslut av kommissionen. Med företag i svårigheter avses sådana företag som avses i punkt 35.15 i Europeiska unionens riktlinjer för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014–2020 (2014/C 204/01).

18 §

Skyldighet att ha egenkontroll

En yrkesmässig verksamhetsutövare ska känna till de skyldigheter enligt denna lag som avser borttransport av virke, skadade träd och stamdelar och stubbar av tall och gran samt lagring av virke och bekämpning av rotticka, samt övervaka iakttagande av tidsfristerna för borttransport av virke enligt 3 §, verkställande av de alternativa åtgärderna enligt 4 §, avlägsnande av stamdelar och stubbar av tall och gran enligt 5 §, lagring av virke enligt 8 § och bekämpning av rotticka enligt 8 a § (*egenkontroll*).

En yrkesmässig verksamhetsutövare ska för genomförandet av egenkontrollen utarbeta en skriftlig plan för egenkontroll. Den yrkesmässiga verksamhetsutövaren ska utse en person som är ansvarig för egenkontrollen och som ser till att egenkontrollen genomförs.

Bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i planen för egenkontroll kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014. Lagens 10 § träder dock i kraft först vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet och gäller till och med den 31 december 2022.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 20 . Lagens 10 a § gäller till och med den 31 december 2022.

RP 156/2021 rd

Vad som föreskrivs i 3 § 5 mom. och 4 § 2 mom. tillämpas inte på sådana avtal om rotförsäljning som ingåtts före 2022.

Helsingfors den 30 september 2021

Statsminister

Sanna Marin

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä

*Bilagor
Parallelltext*

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om bekämpning av skogsskador

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013) 2 § 13 punkten, 3 och 4 §, 5 § 3 mom., 8 a och 18 § samt 28 § 1 mom., av dem 8 a § sådan den lyder i lag 228/2016, 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 228/2016 och 28 § 1 mom. sådant det lyder i lag 341/2019, samt

fogas temporärt till lagen en ny 10 a § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

13) *yrkesmässig verksamhetsutövare* en virkesägare eller innehavare av avverkningsrätt som utövar drivning och som yrkesmässigt köper upp virke eller avverkningsrätt för förädling eller förmedling, dock inte sådana delägarlag för samfällda skogar och sådana delägarlag för samfälligheter som avses i lagen om samfälligheter (758/1989) av vars andelar minst hälften ägs av fysiska personer.

3 §

Borttransport av virke från avverkningsplats och avlägg

På basis av förekomsten av skogsskadeinsekter och temperatursumman delas landet in i regionerna A, B och C.

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

13) *yrkesmässig verksamhetsutövare* en aktör
a) som utövar drivning och yrkesmässigt köper upp virke eller avverkningsrätt för förädling eller förmedling och *som är virkesägare eller innehavare av avverkningsrätt eller ursprunglig avtalspart i ett sådant avtal som virkesägaren eller innehavaren av avverkningsrätt har ingått om utförande av drivning eller utöver det också transportarbete; med yrkesmässig verksamhetsutövare avses dock inte sådana delägarlag för samfällda skogar eller sådana delägarlag för i lagen om samfälligheter (758/1989) avsedda samfälligheter av vars andelar minst hälften ägs av fysiska personer, eller*
b) *som bedriver skogsbruk med ensamrätt på statsägd mark och levererar virke till kunder.*

3 §

Borttransport av virke från avverkningsplats och avlägg

På basis av förekomsten av skogsskadeinsekter och temperatursumman delas landet in i regionerna A, B och C.

Gällande lydelse

Virkesägaren ska se till att

1) granvirke som avverkats mellan den 1 september föregående år och 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 15 juli inom region A, senast den 24 juli inom region B och senast den 15 augusti inom region C,

2) tallvirke med skorp bark som avverkats mellan den 1 september föregående år och den 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 1 juli inom region A och B och senast den 15 juli inom region C, och

3) granvirke som avverkats mellan den 1 juni och den 31 augusti innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser eller avlägg inom 30 dagar från avverkningen inom region A.

Bestämmelserna i 2 mom. 2 punkten tillämpas inte på sådana enskilda travar av tallvirke eller energived av tall på en avverkningsplats eller ett avlägg som har en volym på högst 20 kubikmeter fast mått. En trave anses vara enskild om den är placerad på minst 200 meters avstånd från andra motsvarande travar.

Bestämmelserna i 2 mom. tillämpas inte på virkestravar där högst hälften av volymen består av tall- eller granvirke med en stubbdiameter på mera än 10 centimeter.

Bestämmelser om regionerna A, B och C utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 §

Alternativ till borttransport av virke

Om virkesägaren inte transporterar bort sitt virke så som det bestäms i 3 § 2 mom., ska ägaren

Föreslagen lydelse

Virkesägaren ska se till att

1) granvirke som avverkats mellan den 1 september föregående år och 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 15 juli inom region A, senast den 24 juli inom region B och senast den 15 augusti inom region C,

2) tallvirke med skorp bark som avverkats mellan den 1 september föregående år och den 31 maj innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser och avlägg senast den 1 juli inom region A och B och senast den 15 juli inom region C, och

3) granvirke som avverkats mellan den 1 juni och den 31 augusti innevarande år transporteras bort från avverkningsplatser eller avlägg inom 30 dagar från avverkningen inom region A.

Bestämmelserna i 2 mom. 2 punkten tillämpas inte på sådana enskilda travar av tallvirke eller energived av tall på en avverkningsplats eller ett avlägg som har en volym på högst 50 kubikmeter fast mått. En trave anses vara enskild om den är placerad på minst 200 meters avstånd från andra motsvarande travar.

Bestämmelserna i 2 mom. tillämpas inte på virkestravar där högst hälften av volymen består av tall- eller granvirke med en stubbdiameter på mera än 10 centimeter.

Vid tillämpningen av denna paragraf betraktas som virkesägare vid rotförsäljning virkesköparen från den tidpunkt då de träd som virkeshandeln gäller fälls. Med rotförsäljning avses i denna lag ett avverkningsavtal enligt vilket skogsägaren till köparen säljer avverkningsrätten till de träd som anges i avtalet och enligt vilket köparen transporterar det virke som avses i 2 § 3 punkten till användningsstället. Ett avtalsvillkor som avviker från det som föreskrivs i detta moment är ogiltigt.

Bestämmelser om regionerna A, B och C utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 §

Alternativ till borttransport av virke

Om virkesägaren inte transporterar bort sitt virke på det sätt som föreskrivs i 3 § 2 mom., ska ägaren

Gällande lydelse

- 1) täcka virket,
- 2) bevattna virket,
- 3) transportera bort virkestravens översta lager,
- 4) barka virket,
- 5) behandla virket med ett godkänt västskyddsmedel mot angrepp från skadeinsekter,
- 6) placera tallvirke tillräckligt långt från skogsbestånd med samma trädslag,
- 7) täcka in det översta lagret av en tallvirkestrave med ett lager lövträd,
- 8) täcka in det översta lagret av en granvirkestrave med ett lager lövträd eller med ett lager tall som har en stubbdiameter på mindre än 10 centimeter och saknar skorp bark, eller
- 9) på något annat sätt se till att skogsskadeinsekter inte i väsentlig mån kan sprida sig från virket.

Närmare bestämmelser om de åtgärder som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

5 §

Borttransport av stamdelar och stubbar av tall och gran från skogsbestånd och avlägg

Om den som äger trävirke inte transporterar bort stamdelar så som det föreskrivs i 1 och 2 mom., ska ägaren handla i enlighet med 4 §.

8 a §

Bekämpning av rotticka

Avverkare ska i samband med beståndsvårdande avverkning och förnyelseavverkning på mineraljordar och torvmark från ingången av maj till utgången av november sörja för bekämpning av rotticka inom ett riskområde för utbredning av rotticka. Bekämpningen ska utföras med en godtagbar bekämpningsmetod.

Föreslagen lydelse

- 1) täcka virket,
- 2) bevattna virket,
- 3) transportera bort virkestravens översta lager,
- 4) barka virket,
- 5) behandla virket med ett godkänt västskyddsmedel mot angrepp från skadeinsekter,
- 6) placera tallvirke tillräckligt långt från skogsbestånd med samma trädslag,
- 7) täcka in det översta lagret av en tallvirkestrave med ett lager lövträd,
- 8) täcka in det översta lagret av en granvirkestrave med ett lager lövträd eller med ett lager tall som har en stubbdiameter på mindre än 10 centimeter och saknar skorp bark, eller
- 9) på något annat sätt *än i 1—8 avsett sätt* se till att skogsskadeinsekter inte i väsentlig mån kan sprida sig från virket.

Vad som i 3 § 5 mom. föreskrivs om virkesägare ska också iaktas vid tillämpningen av denna paragraf.

Närmare bestämmelser om de åtgärder som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

5 §

Borttransport av stamdelar och stubbar av tall och gran från skogsbestånd och avlägg

Om *ägaren* inte transporterar bort stamdelar på det sätt som föreskrivs i 1 och 2 mom., ska ägaren handla i enlighet med 4 §.

8 a §

Bekämpning av rotticka

Avverkare ska i samband *med avverkning* på mineraljordar och torvmark från ingången av maj till utgången av november sörja för bekämpning av rotticka inom ett riskområde för utbredning av rotticka. Bekämpningen ska utföras med en godtagbar bekämpningsmetod.

Gällande lydelse

Med avvikelse från 1 mom. behöver bekämpning inte utföras i samband med avverkning, om lufttemperaturen är för låg för bekämpning eller det är fråga om husbehovsavverkning.

Närmare bestämmelser om riskområden för utbredning av rotticka, bekämpningsobjekt, godtagbara bekämpningsmetoder och den avgränsning i fråga om lufttemperaturen som avses i 2 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 §

Skyldighet att ha egenkontroll

En yrkesmässig verksamhetsutövare ska känna till de skyldigheter enligt denna lag som avser borttransport av virke, skadade träd, stamdelar och stubbar av tall och gran samt lagring av virke och bekämpning av rotticka samt övervaka iakttagande av tidsfristerna för borttransport av virke enligt 3 §, verkställande av de alternativa åtgärderna enligt 4 §, avlägsnande av stamdelar och stubbar av tall och gran enligt 5 §, lagring av virke enligt 8 § och bekämpning av rotticka enligt 8 a § (*egenkontroll*).

Den yrkesmässiga verksamhetsutövaren ska utse en person som är ansvarig för egenkontrollen och som ser till att egenkontrollen genomförs.

Föreslagen lydelse

Det behöver dock inte sörjas för bekämpningen i samband med avverkningen, om

1) lufttemperaturen är för låg för bekämpning,

2) det är fråga om husbehovsavverkning,

3) avverkningsområdet har en särskild betydelse för bevarande av skogens mångfald på det sätt som avses i 5 b § 1 mom. i skogslagen, eller

4) det är fråga om avverkning i skog som används till forskning i enlighet med 5 b § 2 mom. i skogslagen och det med tanke på forskningen är motiverat att avstå från bekämpningen.

Närmare bestämmelser om riskområden för utbredning av rotticka, bekämpningsobjekt, godtagbara bekämpningsmetoder och den avgränsning i fråga om lufttemperaturen som avses i 2 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

18 §

Skyldighet att ha egenkontroll

En yrkesmässig verksamhetsutövare ska känna till de skyldigheter enligt denna lag som avser borttransport av virke, skadade träd och stamdelar och stubbar av tall och gran samt lagring av virke och bekämpning av rotticka samt övervaka iakttagande av tidsfristerna för borttransport av virke enligt 3 §, verkställande av de alternativa åtgärderna enligt 4 §, avlägsnande av stamdelar och stubbar av tall och gran enligt 5 §, lagring av virke enligt 8 § och bekämpning av rotticka enligt 8 a § (*egenkontroll*).

En yrkesmässig verksamhetsutövare ska för genomförandet av egenkontrollen utarbeta en skriftlig plan för egenkontroll. Den yrkesmässiga verksamhetsutövaren ska utse en person som är ansvarig för egenkontrollen och som ser till att egenkontrollen genomförs.

Bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i planen för egenkontroll kan utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

Gällande lydelse

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014. Lagens 10 § träder dock i kraft först vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av statsrådet och gäller till och med den 31 december 2021.

Föreslagen lydelse

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014. Lagens 10 § träder dock i kraft först vid en tidpunkt som *föreskrivs* genom förordning av statsrådet och gäller till och med den 31 december 2022.

*Denna lag träder i kraft den 1 januari 20 .
Lagens 10 a § gäller till och med den 31 december 2022.*

Vad som föreskrivs i 3 § 5 mom. och 4 § 2 mom. tillämpas inte på sådana avtal om rot-försäljning som ingåtts före 2022.

Statsrådets förordning

om regionindelningen för borttransport av virke

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 3 § 6 mom. i lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013), sådant det lyder i lag (/2021):

1 §

Regionindelning

Regionerna A, B och C enligt 3 § i lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013) utgörs av landskapen samt kommunerna och städerna i dem enligt följande:

1) *region A*: landskapen Birkaland, Egentliga Finland, Egentliga Tavastland, Kymmenedalen, Nyland, Päijänne-Tavastland, Satakunta, Södra Karelen och Södra Savolax, i landskapet Mellersta Finland Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Keuru, Konnevesi, Laukas, Luhango, Multia, Muurame, Petäjävesi och Urais, i landskapet Norra Karelen Heinävesi, Kides, Rääkkylä och Tohmajärvi samt i landskapet Norra Savolax Jorois, Leppävirta, Rautalampi, Suonenjoki och Varkaus,

2) *region B*: landskapen Mellersta Finland, Mellersta Österbotten, Norra Karelen, Norra Savolax, Södra Österbotten och Österbotten med undantag av de i 1 punkten angivna kommunerna och städerna i landskapen Mellersta Österbotten, Norra Karelen och Norra Savolax, och

3) *region C*: landskapen Kajanaland, Lappland och Norra Österbotten.

2 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2022.

Genom denna förordning upphävs statsrådets förordning om regionindelningen för borttransport av virke (1309/2013).

På delar av stammar, avverkat virke av tall eller gran, skadade träd eller brutna stubbar efter avverkningar som utförts före ikraftträdandet av denna förordning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Statsrådets förordning

om bekämpning av rotticka

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 8 a § 3 mom. i lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013), sådan den lyder i lag (/2021):

1 §

Riskområden för utbredning av rotticka och bekämpningsobjekt

Riskområden för utbredning av rotticka är mellersta delen av Finland och södra delen av Finland, som avses i 1 § i statsrådets förordning om hållbar skötsel och användning av skog (1308/2013).

Rotticka ska bekämpas inom ett riskområde för utbredning

- 1) där volymen av skogsbeståndets trädbestånd på mineraljord före avverkningen till mer än 50 procent utgörs av tall eller gran eller av vardera sammanlagt,
- 2) där volymen av skogsbeståndets trädbestånd på torvmark före avverkningen till mer än 50 procent utgörs av gran, eller
- 3) där volymen av skogsbeståndets trädbestånd på torvmark i södra delen av Finland före avverkningen till mer än 50 procent utgörs av tall eller gran eller av vardera sammanlagt.

2 §

Godtagbara bekämpningsmetoder

Godtagbara metoder för bekämpning av rotticka är stubbehandling med godkänt växtskyddsmedel, byte av trädslag till lövträd efter förnyelseavverkning eller någon annan åtgärd med motsvarande effekt. Stubbrytning och hyggesbränning är inte godtagbara bekämpningsmetoder.

Stubbehandling ska utföras så att alla barrträdsstubbar med en diameter på mer än 10 centimeter behandlas. Växtskyddsmedlet ska täcka minst 85 procent av den behandlade stubbens yta.

3 §

Avgränsning i fråga om lufttemperaturen

Bekämpning behöver inte utföras i samband med avverkning inom ett riskområde, om

- 1) den termiska växtperioden inte har börjat,
- 2) den lägsta temperaturen på avverkningsområdet under ett avverkningsdygn är under 0 grader Celsius,
- 3) hela marken är snötäckt, eller
- 4) den lägsta temperaturen i den kommun där den skog där avverkningen sker har varit under -10 grader Celsius i tre veckor före avverkningen.

4 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2022.

RP 156/2021 rd

Genom denna förordning upphävs statsrådets förordning om bekämpning av rotticka (264/2016).